

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr .....
Rady Gminy Gorzyce
z dnia ..... 2023 r.*

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030

(Projekt 1.0)

Październik 2023

Opracowano przy współpracy
Urzędu Gminy Gorzyce,
Komitetu Rewitalizacji,
mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji
z firmą *InicjatywaLokalna.pl Sp. z o. o.*

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	9
1. Metodologia prac nad dokumentem	9
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	12
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	12
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	18
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	22
III. Część programowa	61
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	61
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	61
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	63
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2023–2030.....	67
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	67
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	85
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	88
3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	97
4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	108
IV. Część wdrożeniowa.....	111
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	111
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	111
1.2. Harmonogram realizacji programu	115
1.3. Promocja dokumentu	117
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	119
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	119
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	125
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	127
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	134
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	135
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	135
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej.....	135

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	135
Spis map	137
Spis schematów	137
Spis tabel	137
Spis wykresów.....	139
Spis fotografii.....	140
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	141

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Rewitalizacja to proces, a nie pojedyncze działanie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485), *rewitalizacja* stanowi: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zakładanych efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny,

techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, w oparciu o art. 36 ust. 8 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079) (ustawa wdrożeniowa), a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „innych instrumentów terytorialnych” (dalej: IIT) zawartych w rozdziale 8.3. Umowy Partnerstwa¹. Ponadto niniejszy dokument opracowany został zgodnie z wymogami art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060² (dalej: rozporządzenie ogólne).

Zgodnie z Umową Partnerstwa rewitalizacja jest szczególnym obszarem i będzie wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie jako IIT, na podstawie gminnych programów rewitalizacji pełniących funkcję IIT. Zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego strategii IIT, w tym GPR, powinny zawierać elementy takie jak:

- *obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia* – w tym przypadku obszar rewitalizacji Gminy Gorzyce;
- *analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych* – na potrzeby niniejszego GPR opracowano *Diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce*, która zawiera analizę problemów, potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów gminy, w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej. W GPR dokonano pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w tym określono występujące na nim najistotniejsze problemy i ich przyczyny oraz potrzeby interesariuszy i potencjał rozwojowy, w tym jego znaczenie dla całej gminy;
- *opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru* – w GPR wskazano projekty

---

¹ *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa, czerwiec 2022.

² *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej* (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze zintegrowanym, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Wszystkie zaplanowane działania mają na celu zniwelowanie zdiagnozowanych problemów i zaspokojenie potrzeb interesariuszy rewitalizacji poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru. Projekty obejmują różne sektory i obejmują kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy itd.);

- *opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji* – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu GPR, a także określono system jego realizacji, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji GPR. Projekty realizowane będą w partnerstwie przez różne podmioty, a nie jedynie przez wspólnotę samorządową.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Gorzyce, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania projektów.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany

w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowała przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2021 r. poz. 485).

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce* – obejmowało następujące etapy:
  - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa i osiedla) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zarówno z Urzędu Gminy Gorzyce, jak i instytucji zewnętrznych;
  - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
  - 3) przeprowadzenie w dniach 08.03–07.04.2023 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
  - 4) przedstawienie Radzie Gminy Gorzyce przez Wójta Gminy Gorzyce wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice;

- 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Gorzyce *Uchwały nr LXI/410/23 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce*;
  - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 22.05.2023 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego jako poz. 2827, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Gorzyce *Uchwały LXIV/427/23 Rady Gminy Gorzyce z dnia 29 czerwca 2023 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030* (po ponad 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce, która jest aktem prawa miejscowego);
  - 2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy (gminagorzyce.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 30.06.2023 roku, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Gorzyce w dniu 30.06.2023 roku), w prasie lokalnej (06.07.2023 roku) oraz przez obwieszczenie;
  - 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
  - 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
  - 5) opracowanie i przeprowadzenie w dniach 17.10–21.11.2023 r. zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
  - 6) wystąpienie w dniu 17.10.2023 r. o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii

w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Gorzyce zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;

- 7) wystąpienie do Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym o zaopiniowanie projektu dokumentu w zakresie możliwości finansowania GPR w ramach programu regionalnego w trybie ustawy wdrożeniowej;
- 8) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
- 9) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Gorzyce.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego, przy współdziałaniu (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce*. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania

dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy³.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Gorzyce podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie gminy przyjęto podział na sołectwa, a z Gorzyc – najliczniej zamieszkałej miejscowości – wydzielono trzy jednostki (osiedle, sołectwo i Osiedle Przybyłów). Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

W przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Gorzyce z podziałem na jednostki strukturalne.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 38 wskaźników (tabela 1) ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Gorzyce, Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu, Komisariatu Policji w Gorzycach oraz Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

---

³ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, str. 6–7.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Gorzyce w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfera	Cechy szczególne sfery	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Źródło danych
SPOLECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Gorzyce
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	szt.	
		5.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	-	
		6.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	
	Sytuacja na rynku pracy/bezrobocie	7.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu
		8.	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	
	Opieka społeczna	9.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	szt.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach
	Skala problemów społecznych	10.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		11.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		12.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		14.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	

		15.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		16.	Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta" na 1 000 mieszkańców	szt.	
	Poziom edukacji	17.	Średnie % wyniki z egzaminów ośmioklasisty (dane dla gminy)	%	oke.krakow.pl
	Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego	18.	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Komisariat Policji w Gorzycach
		19.	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (dane dla gminy)	%	
	Aktywność społeczna mieszkańców	20.	Liczba organizacji pozarządowych (stowarzyszenia rejestrowe, fundacje, uczniowskie kluby sportowe, kluby sportowe, stowarzyszenia zwykłe, OSP) w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	szt.	Urząd Gminy Gorzyce
	Udział w życiu publicznym	21.	Frekwencja w wyborach samorządowych – I tura (X 2018)	%	
		22.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych (X 2019)	%	
GOSPODARCZA	Podmioty gospodarcze	23.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Główny Urząd Statystyczny
		24.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		25.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		26.	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	
	Przedsiębiorczość mieszkańców	27.	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	
	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wypożyczenie w infrastrukturę społeczną	28.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców	
29.			Udział budynków mieszkalnych mających bezpośredni dostęp do dróg asfaltowych w liczbie budynków mieszkalnych ogółem	%	

TECHNICZNA	Mieszkalnictwo	30.	Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	szt.	
	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	31.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	Zakład Gospodarki Komunalnej w Gorzycach
		32.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	
ŚRODOWISKOWA	Zagrożenia dla środowiska	33.	Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest	tona	Urząd Gminy Gorzyce
		34.	Ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	tona	
	Zieleń urządzone	35.	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	
	Formy ochrony przyrody	36.	Położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody	TAK/ NIE	geoserwis.gdos.gov.pl
	Lokalizacja na terenach zalewowych	37.	Położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (Q 1% i/lub Q 10%)	TAK/ NIE	mapy.isok.gov.pl
	Ochrona środowiska	38.	Liczba przyłączy gazowych w przeliczeniu na 10 budynków mieszkalnych	szt.	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle

Źródło: Opracowanie własne

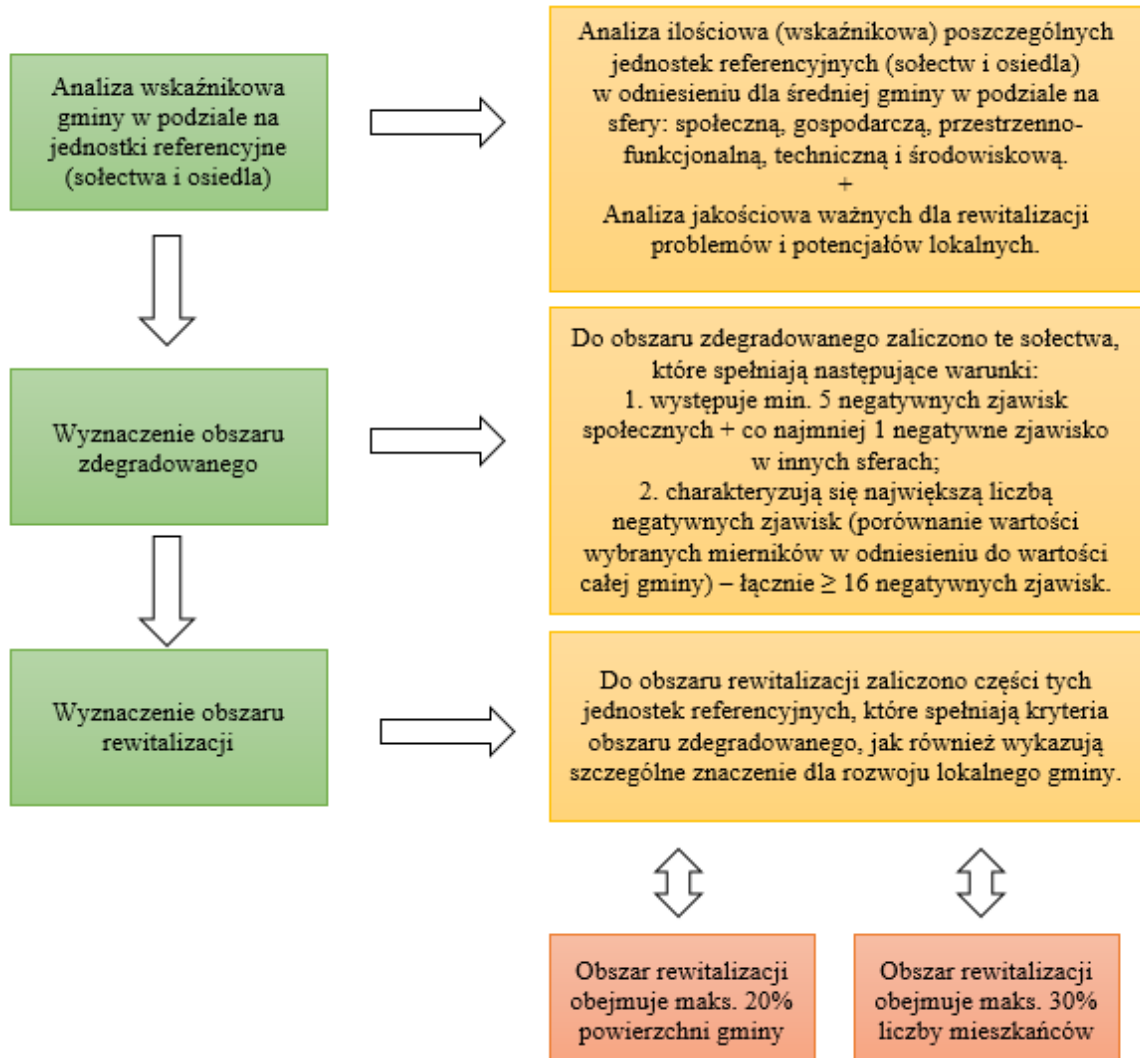
Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Gorzyce, przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych – w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że: „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 16 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Gorzyce obejmuje jednostki: Gorzyce I – osiedle (23), Furmany (18), Orliśka (18), Sokolniki (18), Wrzawy (16), Gorzyce II – sołectwo (16). Wskazany obszar zajmuje 51,66 km², co stanowi 74,98% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 10 104 osoby, tj. 78,36% ogółu mieszkańców gminy (dane na koniec 2021 roku).

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji będący znaczną częścią jednostki referencyjnej Gorzyce I – osiedle.

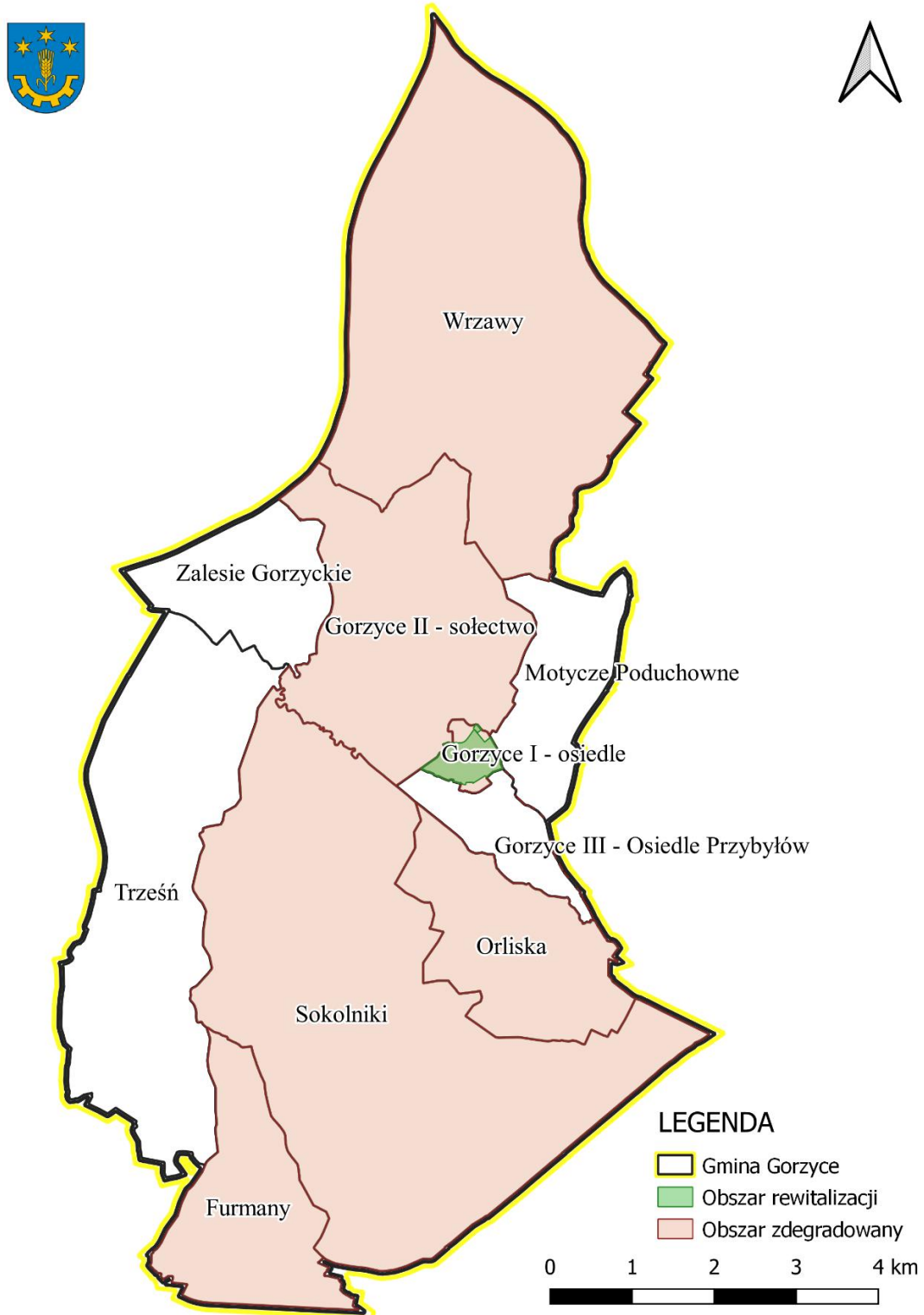
Granica obszaru rewitalizacji przebiega: wzdłuż ulicy Żwirki i Wigury, następnie wzdłuż południowej granicy bloków przy ulicy 11 Listopada (bloki od 1 do 12), kolejno wzdłuż ulicy Edukacji Narodowej, do ulicy Zakole, włączając ulicę Akacjową. Od wschodu granica prowadzi wzdłuż osiedla – ulicą Słoneczną. Od północy obszar rewitalizacji zamyka ulica Działkowców i Plac Erazma Mieszczańskiego.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 0,36 km² (0,5% powierzchni ogółem gminy) i jest zamieszkały przez 3 840 mieszkańców (29,8% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane za 2021 r.).

Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż ma ona istotne znaczenie dla rozwoju gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce zaprezentowano na mapie 2. Do opracowania map poglądowych obrazujących podział Gminy Gorzyce na jednostki strukturalne wykorzystano zbiory danych Państwowego Rejestru Granic i Powierzchni Jednostek Podziałów Terytorialnych Kraju, będących w zasobach Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ortofotomapy (mapy.geoportal.gov.pl)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest: „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

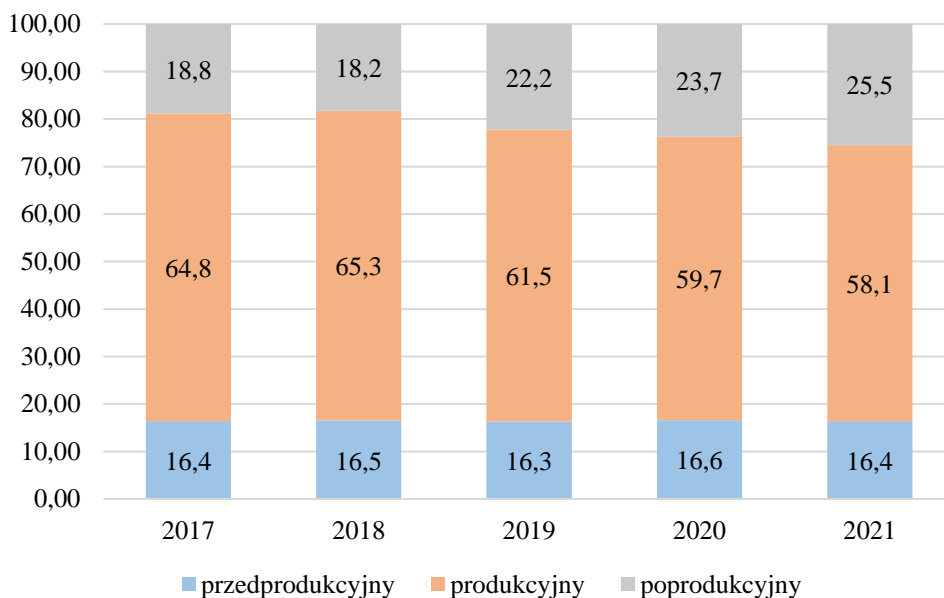
Wyznaczony obszar rewitalizacji to obszar będący znaczną częścią jednostki referencyjnej Gorzyce I – osiedle, usytuowany jest we wschodniej części Gminy Gorzyce i tworzy jej centrum społeczno-gospodarcze. W pobliżu znajduje się droga krajowa nr 77 (Lipnik–Przemyśl). Granica obszaru rewitalizacji przebiega: wzdłuż ulicy Żwirki i Wigury, następnie wzdłuż południowej granicy bloków przy ulicy 11 Listopada (bloki od 1 do 12), kolejno wzdłuż ulicy Edukacji Narodowej, do ulicy Zakole, włączając ulicę Akacjową. Od wschodu granica prowadzi wzdłuż osiedla – ulicą Słoneczną. Od północy obszar rewitalizacji zamyka ulica Działkowców i Plac Erazma Mieszczańskiego. Obszar rewitalizacji w swoich granicach zawiera centrum społeczno-gospodarcze gminy. Na obszarze znajdują się takie miejsca i obiekty jak. m.in. obiekty usługowo-handlowe, Urząd Pocztowy, Zespół Szkół im. por. Józefa Sarny, Centrum Kształcenia Praktycznego, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II, Samorządowe Przedszkole, Samorządowy Żłobek, Gminny Ośrodek Kultury, boisko Orlik z lodowiskiem, przy Szkole Podstawowej nr 2 w Gorzycach: boisko wielofunkcyjne, bieżnia lekkoatletyczna z boiskiem piłkarskim. Z uwagi na to, że jest to główny ośrodek gminy, dominują tutaj funkcje: publiczne, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne i mieszkaniowe. Jednocześnie z uwagi na duże znaczenie w rozwoju gminy, wyznaczony obszar gromadzi znaczną liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych (najwyższe wartości wskaźników dotyczących opieki społecznej). Ponadto w związku z lokalizacją na tym terenie największej koncentracji substancji mieszkaniowej, obszar ten wykazuje wysoką kumulację problemów związanych z wykluczeniem społecznym oraz niedostateczną możliwością zaspokojenia potrzeb w zakresie świadczonych usług społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych w stosunku do zapotrzebowania zgłaszanego przez mieszkańców.

Według danych Urzędu Gminy Gorzyce obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 3 840 mieszkańców (29,8% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane za 2021 r.).

Procesy demograficzne na obszarach jednostek samorządów terytorialnych związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje (wewnętrzne i zewnętrzne) wpływają zarówno na liczbę ludności, jak również na jej strukturę wiekową. Biorąc pod uwagę liczbę ludności ogółem wyznaczonego obszaru rewitalizacji, zaobserwowano stały spadek liczby ludności, co jest negatywnym trendem zauważanym dla ogółu gminy – dynamika spadku liczby ludności jest zbliżona do całej gminy.

Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności obszaru rewitalizacji ogółem w latach 2017–2021 wskazuje na tendencję demograficzną, którą trudno jednoznacznie określić jako pozytywną lub negatywną. Z jednej strony udział osób w wieku produkcyjnym spada, przy jednoczesnym wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym – oznacza to malejącą ilość osób zdolnych do pracy, a także stanowi wyzwanie dla samorządu w kontekście dostosowania infrastruktury i usług publicznych do potrzeb osób starszych. Z drugiej strony obserwowane są nieznaczne wahania wartości udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, z tendencją wzrostową, co jednocześnie stanowi wyzwanie dla samorządu w kontekście zapewnienia wysokiej jakości wszelkich usług publicznych kierowanych do rodzin z dziećmi. Potencjałem obszaru jest istniejąca baza: Przedszkole oraz Żłobek, zapewniające opiekę dzieciom do lat 3 oraz dzieciom w wieku przedszkolnym, a co za tym idzie umożliwiają ich rodzicom aktywność zawodową i społeczną. Jednak obecna liczba miejsc w żłobku oraz przedszkolu jest niewystarczająca, co pokazuje przede wszystkim rekrutacja dzieci na każdy kolejny rok – część dzieci nie zostaje przyjęta z powodu zbyt małej liczby miejsc. Dane obrazujące opisaną sytuację demograficzną w zakresie struktury wieku przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2017–2021

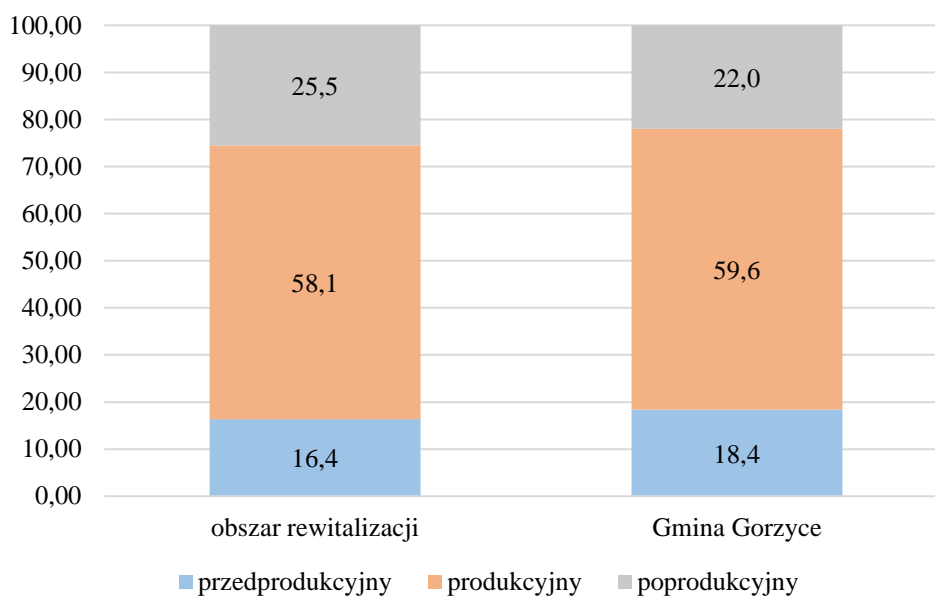

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

W porównaniu do średniej dla całej gminy, struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji przedstawia się niekorzystnie ze względu na większą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym i mniejszą w wieku przedprodukcyjnym.

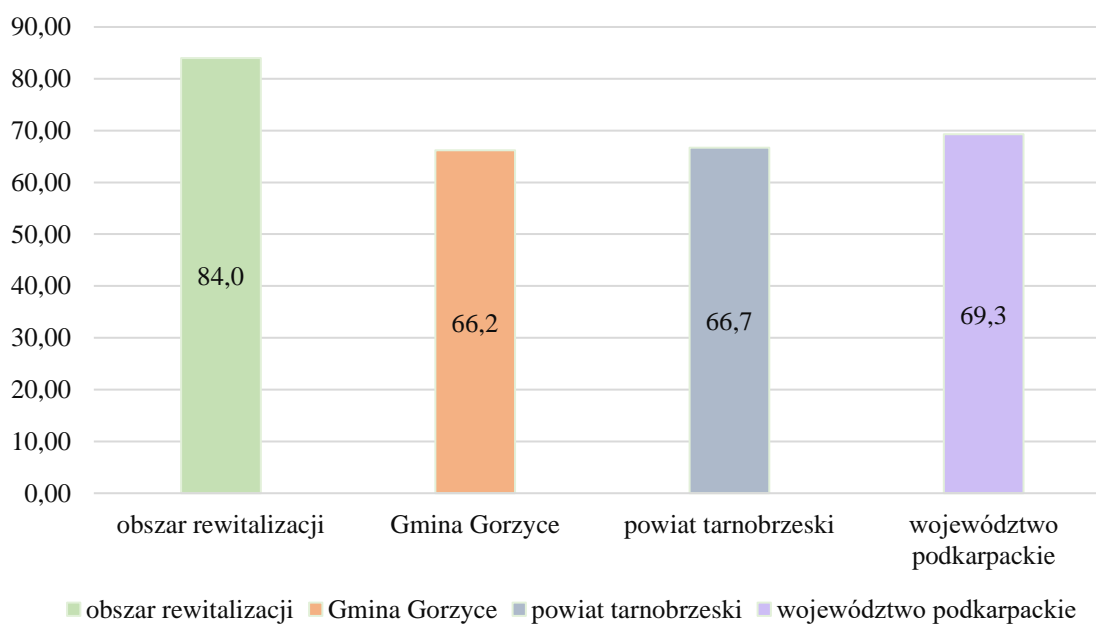
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2021 roku na obszarze rewitalizacji charakteryzował się zdecydowanie gorszą wartością (84,0) w porównaniu do średniej dla całej gminy (66,2), średniej dla powiatu tarnobrzeskiego (66,7) oraz województwa podkarpackiego (69,3), co przedstawiono na wykresie 3.

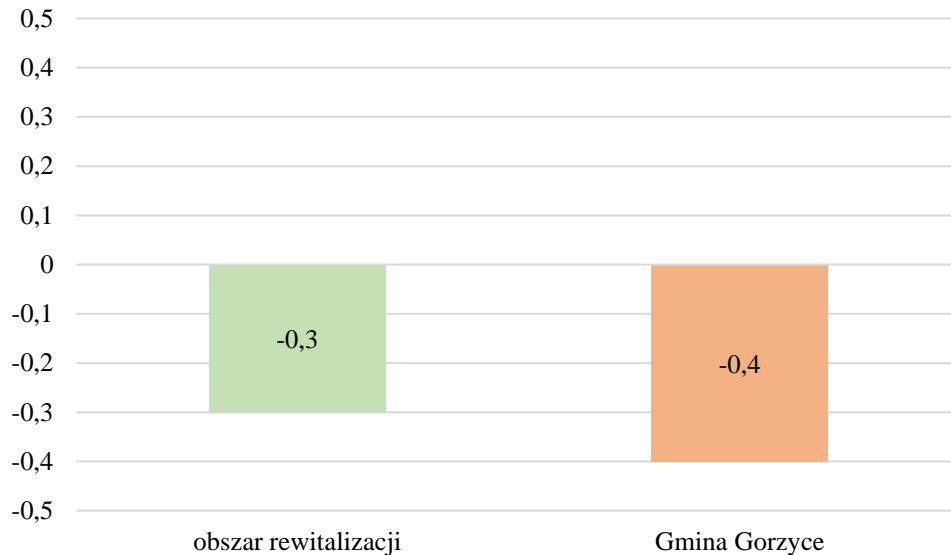
Wykres 3 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce oraz GUS

Na obszarze rewitalizacji w 2021 roku zaobserwowano również ujemny przyrost naturalny (-0,3), była to jednak wartość korzystniejsza niż średnia dla całej gminy (-0,4), co przedstawiono na wykresie 4.

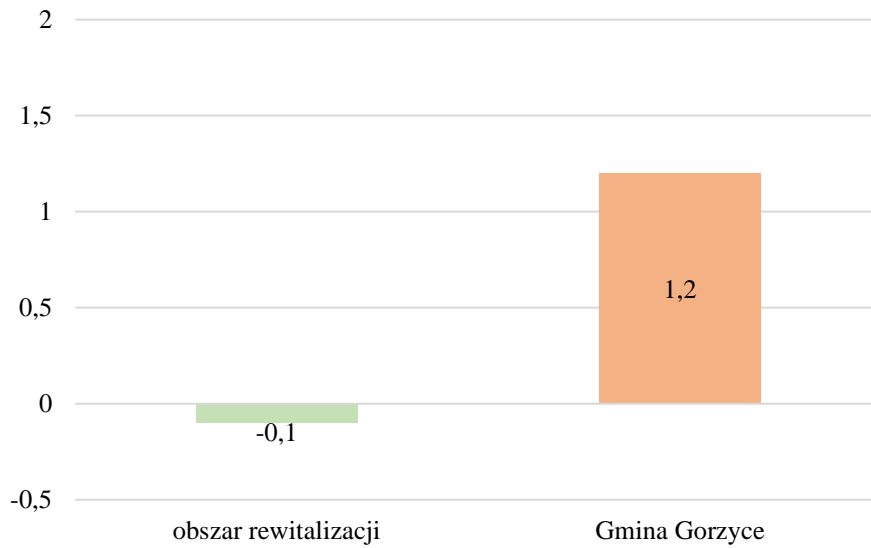
Wykres 4 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 roku było na obszarze rewitalizacji na ujemnym poziomie (-0,1), niższym niż średnia dla całej gminy (1,2) – wykres 5. Ten niekorzystny trend świadczy o dużym odpływie mieszkańców z obszaru rewitalizacji, którzy migrują zwykle w celach zarobkowych. Należy dążyć do podniesienia jakości życia mieszkańców i zaspokojenia podstawowych potrzeb, aby poprawić wartość tego wskaźnika.

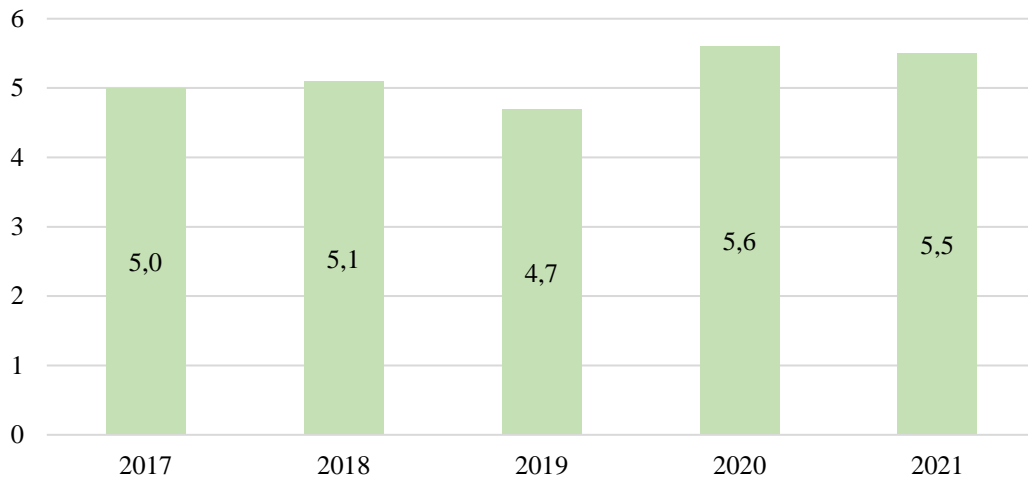
Wykres 5 Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową obszaru rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy, którą obrazuje wskaźnik *udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania*. Na obszarze rewitalizacji w 2021 r. wskaźnik ten wynosił 5,5% i była to wartość taka sama jak na obszarze całej gminy. Na przestrzeni lat 2017–2021 można jednak zauważyć zwiększenie się liczby osób bezrobotnych na całym obszarze rewitalizacji (wykres 6). Jednym z większych zakładów działających na terenie Gminy Gorzyce jest zakład produkcyjny Federal Mogul S.A. Spółka ta produkuje tłoki oraz odlewy z metali lekkich. W gminie funkcjonują również spółki działające na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Bezrobocie nie jest więc głównym problemem mieszkańców.

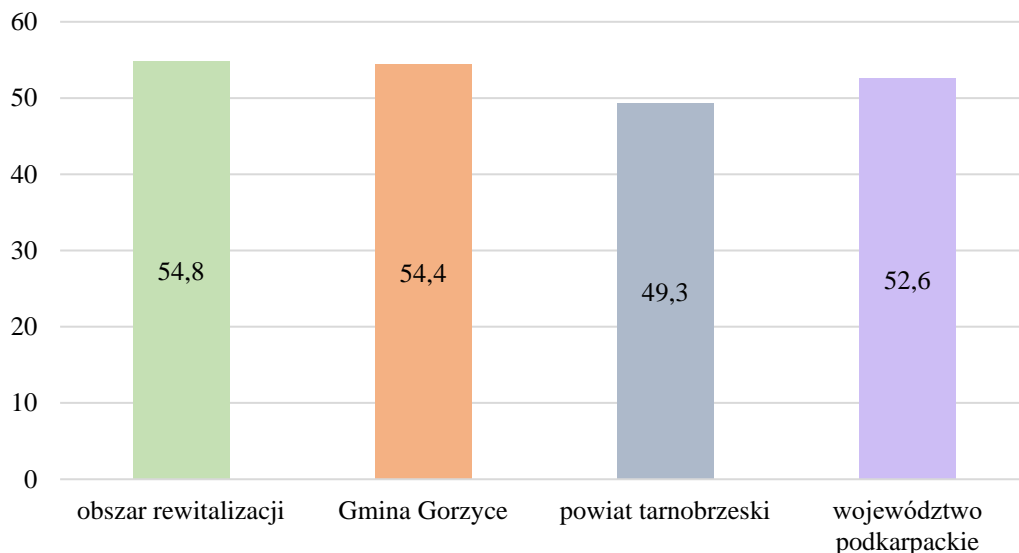
Wykres 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Problemem jest jednak zjawisko długotrwałego bezrobocia, wynikające z faktu, iż głównie nie pracują te osoby, które nie mają kwalifikacji bądź uzależniły się od pomocy społecznej i nie mają chęci czy motywacji do podjęcia pracy. Na wykresie 7 przedstawiono udział długotrwałe bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem dla obszaru rewitalizacji, Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.

Wykres 7 Udział długotrwałe bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Istotny jest fakt, iż do 2020 roku wartość wskaźnika miała tendencję spadkową (53,3% w 2017 r., zaś 46,6% w 2020 r.) co świadczy o chęci podejmowania pracy przez osoby bezrobotne. Należy więc podejmować działania rewitalizacyjne, które będą wzmacniać

kompetencje osób zdolnych do pracy, w celu znalezienia nowego miejsca zatrudnienia. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy wykazują mobilizację i chęć do podjęcia zatrudnienia, najczęściej znajdują miejsca pracy. Zauważalne jest jednak coraz częściej diagnozowane zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”. Dla niektórych możliwość pobierania zasiłków i świadczeń z Ośrodka Pomocy Społecznej jest najprostszym i wystarczającym rozwiązaniem, zapewniającym w rozumieniu takich osób dostateczny poziom życia. Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. W tabeli 2 przedstawiono liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w 2021 roku na obszarze rewitalizacji. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy było: ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność i bezrobocie.

Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w 2021 r.

	[osoba]	wskaźnik w przeliczeniu na 100 osób	
	obszar rewitalizacji	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
z powodu ubóstwa	39	9,2	8,6
z powodu bezrobocia	25	5,9	5,8
z powodu niepełnosprawności	26	6,1	6,0
z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	31	7,3	7,9
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	17	4,0	3,6
z powodu przemocy w rodzinie	4	0,9	0,8
z powodu alkoholizmu	11	2,6	3,3
suma	153		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2021 r. ustalone zostało na 671 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 576⁴ zł dla osoby w rodzinie. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień. Należy do największych i najpoważniejszych nieszczęść ludzi – staje się poważnym problemem społecznym, kiedy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie dotyczą tylko osób nią doświadczonych, ale całe społeczeństwo – zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu. Przyczynia się to do powstawania i rozszerzania się niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji społecznej ubogich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych. Ubóstwo może mieć związek z długotrwałym bezrobociem, ale także wskazuje na brak kapitału społecznego, w tym umiejętności odnalezienia się na rynku pracy, a co za tym idzie – uzależnienia się części mieszkańców od pomocy społecznej i wyuczonej bezradności. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona z życia społecznego. Prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz wymaga wsparcia innych osób i instytucji. Zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa, a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak wykluczenie społeczne bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy społecznej jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie.

Wszystkie zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne prowadzą do degradacji społecznej obszaru, obniżenia poziomu jakości życia, „bezradności społecznej”, ograniczenia prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym, roszczeniowości, pogłębiających się patologii oraz uzależnień, co również wpływa na poziom bezpieczeństwa mieszkańców zamieszkujących ten obszar.

W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji i aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz

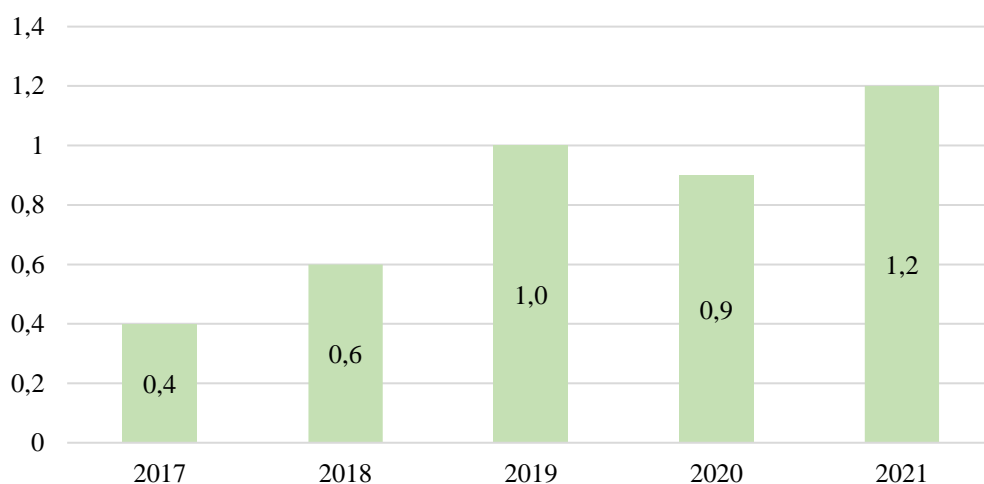
---

⁴ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl, inf. z dnia 22.05.2023 r.

gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

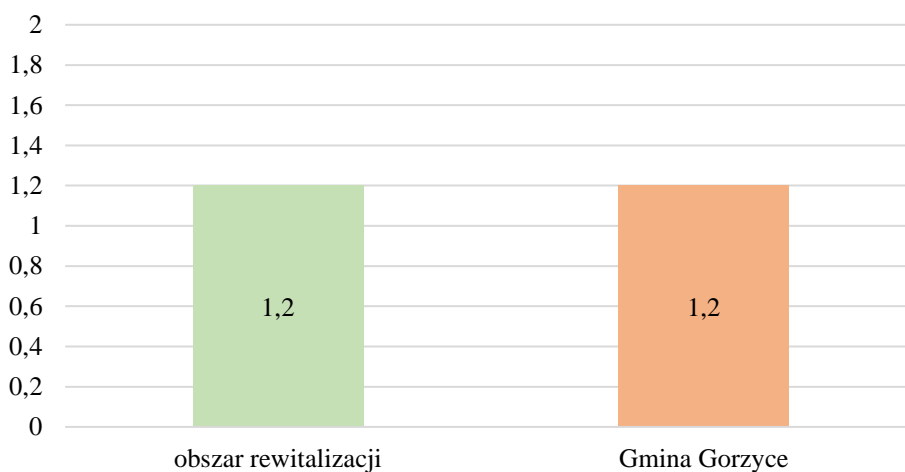
Występowanie skupisk osób wykluczonych i problemów społecznych przyczynia się często do powstawania innych problemów na obszarze, takich jak częste akty wandalizmu i przemocy. Powoduje to znaczące obniżenie stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2017–2021 osiągała spadki i wzrosty, jednak ogólna linia trendu jest rosnąca (wykres 8). W 2021 roku na obszarze rewitalizacji wartość wskaźnika wynosiła 1,2 i była taka sama jak średnia dla gminy (wykres 9).

Wykres 8 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Gorzycach

Wykres 9 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Gorzycach

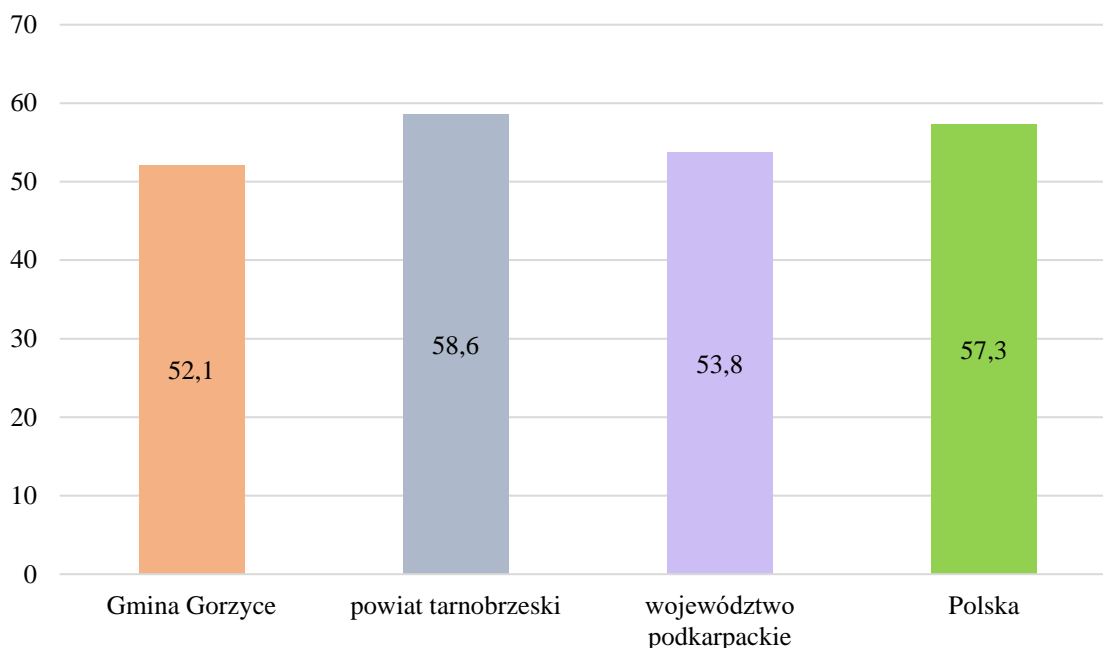
Wykroczenia i przestępstwa, które są odnotowywane na terenie obszaru rewitalizacji oraz gminy mogą mieć wpływ w różnym zakresie na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną. Wskaźnik ten obecnie nie jest wysoki, jednak można zauważyć tendencję wzrostową, dlatego należy prowadzić prewencyjne działania zapobiegające wzrastaniu poziomu przestępczości na obszarze oraz zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu i oświetlenia ogólnodostępnych miejsc publicznych.

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

W roku 2021 Gmina Gorzyce była organem prowadzącym dla 6 szkół podstawowych, w tym jednej na obszarze rewitalizacji: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II. Ponadto na obszarze rewitalizacji zlokalizowany jest również Żłobek oraz Przedszkole Samorządowe. Zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty, aby uczeń ukończył szkołę podstawową musi przystąpić do tzw. egzaminu ósmoklasisty. Ze względu na brak danych z egzaminu ósmoklasisty w podziale na obszar rewitalizacji i teren całej gminy, analizy dokonano na podstawie wyników uczniów szkół na terenie gminy w 2021 r. w zestawieniu z wynikami dla powiatu, województwa i kraju (wykres 10).

Wykres 10 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim, województwie podkarpackim i kraju w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Przedstawione powyżej dane wskazują, że na obszarze gminy, a także na obszarze rewitalizacji uczniowie osiągnęli niższe wyniki niż średnia dla powiatu, województwa oraz kraju. Oceny jakości kształcenia oraz poziomu nauczania nie dokonuje się jedynie na podstawie średnich wyników uzyskanych przez uczniów. Na ocenę składa się wiele innych czynników, jednak rozkład wartości przedstawiony na wykresie 10 może świadczyć o potrzebie podjęcia działań wspierających kształcenie młodych ludzi na terenie całej gminy (w tym na obszarze rewitalizacji). Istotne jest zapewnienie uczniom warunków do rozwoju pasji i umiejętności już na etapie szkolnym oraz rozbudowanie oferty zajęć dodatkowych.

Ponadto na terenie obszaru rewitalizacji od września 2020 roku funkcjonuje pierwszy Samorządowy Żłobek, który wspiera osoby chcące podjąć zatrudnienie, powrócić na rynek pracy. Obecnie żłobek oferuje 20 miejsc dla dzieci w wieku do 3 lat. Liczba ta jest zdecydowanie za mała w porównaniu do obecnego zapotrzebowania na tego typu opiekę.

Jednym z przejawów społeczeństwa obywatelskiego i lokalnej aktywności są organizacje pozarządowe. Odgrywają one znaczącą rolę nie tylko w nawiązywaniu i umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu lokalnych władz, ale również zwiększają możliwości rozwoju postawy obywatelskiej. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne przedstawia wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*, który w 2021 roku wyniósł dla

obszaru rewitalizacji 2,60, przy średniej dla gminy wynoszącej 2,64⁵. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się zbliżoną liczbą organizacji pozarządowych w stosunku do gminy. Taka lokalizacja organizacji pozarządowych wynika z faktu, iż jest to centrum gminy, które posiada atuty mogące stanowić przesłankę nadania praw miejskich Gorzycom. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują między innymi takie stowarzyszenia i organizacje jak: Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Gorzycach, Stowarzyszenie Gminna Sieć Komputerowa „Gonet” w Gorzycach, Towarzystwo Kulturalno-Historyczne Gminy Gorzyce, Stowarzyszenie na rzecz integracji społecznej „WOKÓŁ NAS”, Gorzycki Klub Karate Kyokushin, Uczniowski Klub Sportowy „DONIC” SP-2, Uczniowski Klub Sportowy „SET” Gorzyce, Gminny Międzyszkolny Lekkoatletyczny Klub Sportowy „SPRINT”, Klub Biegowy „FARTLEK Gorzyce Okolice” oraz Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Sami dla Siebie” w Gorzycach.

Dużym problemem w zakresie funkcjonowania i aktywności organizacji pozarządowych są trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych. Potencjał istniejących organizacji pozarządowych nie jest wystarczająco wykorzystany. Pozyskiwanie środków na bieżące potrzeby zawsze było największym wyzwaniem dla organizacji pozarządowych, a w dobie pandemii zostało pogłębione. Członkowie organizacji wskazują jako problem biurokrację administracji publicznej, a także często problemy w wypełnieniu dokumentacji konkursowej w przypadku funduszy unijnych.

Aktywność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji jest jednym z ważniejszych potencjałów obszaru, którego uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji. Pomimo stosunkowo wysokiej liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (zbliżonej do średniej dla całej gminy), nadal zauważana jest niedostateczna aktywność społeczna i integracja mieszkańców. Zjawiskiem rzadkim są oddolne inicjatywy mieszkańców. Związane jest to między innymi z niewystarczająco rozwiniętą lub będącą w złym stanie technicznym infrastrukturą społeczną umożliwiającą podjęcie przedsięwzięć i działań aktywizujących większą liczbę mieszkańców. Dodatkowym potwierdzeniem sytuacji jest fakt, że w przeprowadzonym w dniach 02–31.12.2022 r. badaniu ankietowym, 30% ankietowanych stwierdziło, że aktywność i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne jest na „bardzo złym” i „złym” poziomie. Ankietowani zapytani o wskazanie pięciu najważniejszych efektów jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji podali między innymi: zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie

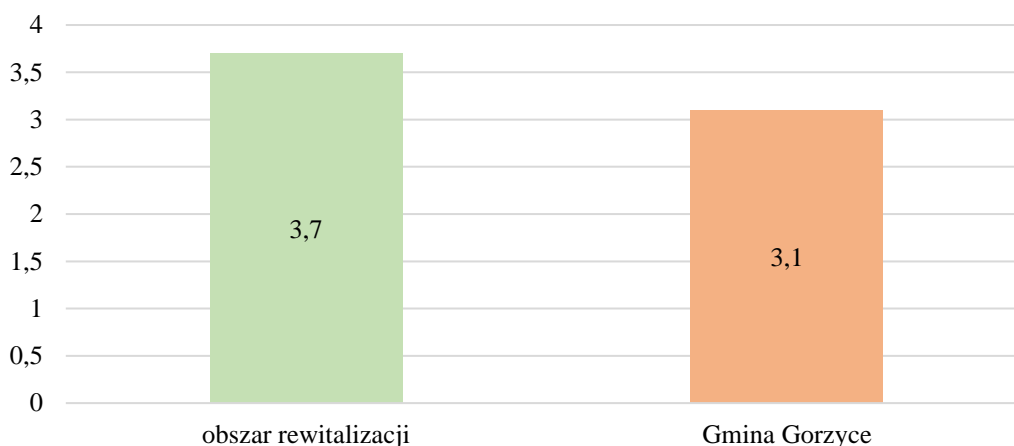
---

⁵ Na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce.

ich aktywności lokalnej (55% odpowiedzi – trzecie miejsce na trzynastu odpowiedzi zamkniętych). Ponadto na pierwszym miejscu wśród wskazywanych odpowiedzi było: stworzenie i/lub rozszerzenie bazy sportowej, co ściśle wiąże się z działalnością stowarzyszeń, fundacji o charakterze sportowym, których na obszarze rewitalizacji jest wyjątkowo dużo.

Na obszarze rewitalizacji wartość wskaźnika *powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców* była w 2021 r. nieco wyższa niż średnia dla całej gminy (wykres 11). Infrastruktura rekreacyjna na potrzeby mieszkańców to element, który już jest dużym potencjałem gminy (częściowo zrewitalizowane centrum Gorzyc) i wydaje się niezbędnym w celu rozwijania funkcji mieszkaniowej i zachęcania do osiedlania się na tym terenie.

Wykres 11 Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Należy jednak zwrócić uwagę, że Gmina Gorzyce, w tym szczególnie wyznaczony obszar rewitalizacji, charakteryzuje się zabudową i usługami stanowiącymi potencjał do rozwoju w kierunku uzyskania statusu miasta. Obszar charakteryzuje się dużą liczbą mieszkańców na stosunkowo małej powierzchni. Gorzyce są gminą, w której prężnie działają zespoły muzyczne, taneczne, a także orkiestra dęta.

Bardzo ważne, aby samorząd gminny wpierał społeczną, edukacyjną i charytatywną aktywność środowisk lokalnych obszaru rewitalizacji oraz działania organizacji, instytucji lokalnych i mieszkańców obszaru w zakresie kultury, edukacji, przedsiębiorczości, pomocy

społecznej i ochrony środowiska. Aby budować społeczeństwo obywatelskie, pobudzać oddolne inicjatywy w sferze kultury, aktywności fizycznej i turystyki oraz zwiększać aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, należy wykorzystywać odpowiednie narzędzia, w tym budujące zaufanie między mieszkańcami a samorządowcami oraz zapewniać odpowiednią infrastrukturę, możliwą do wykorzystania w tych celach.

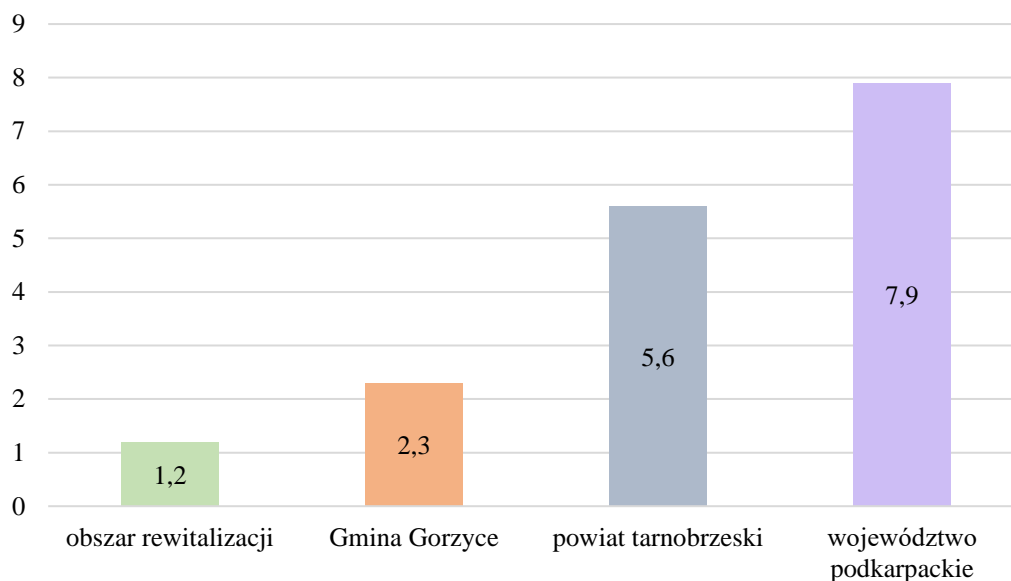
Zdjęcie 1 Budynek Gminnego Ośrodka Kultury

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Gorzyce, gminagorzyce.pl

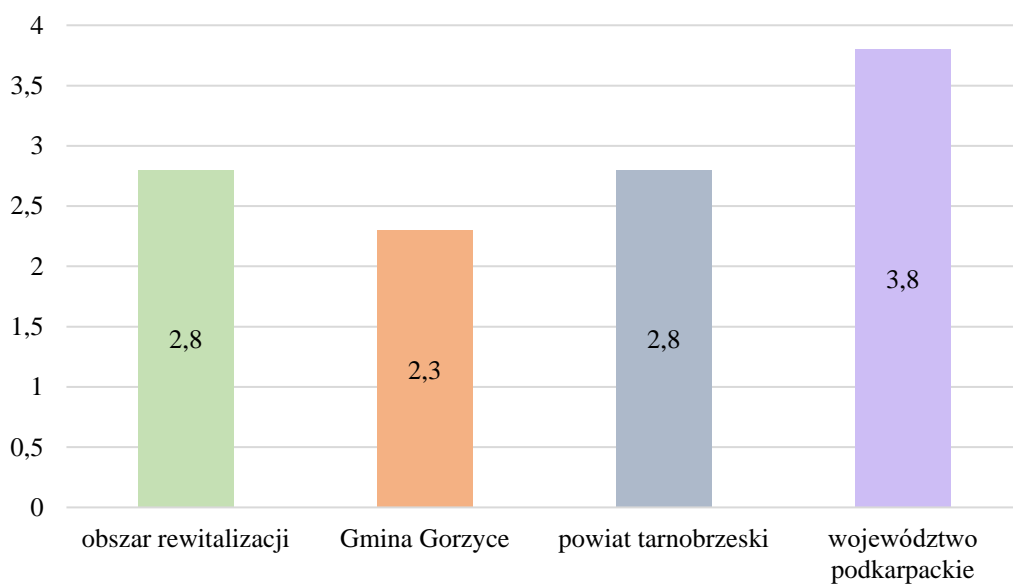
Na jakość życia w dużej mierze składają się także dochody mieszkańców, które związane są z ilością i jakością pracy oraz odpowiednimi kwalifikacjami, a także dostosowaniem do lokalnego rynku pracy. Stosunkowo niskie bezrobocie na obszarze rewitalizacji wiąże się po części z faktem dostępności do rynków pracy poza obszarem oraz stosunkowo nienajgorszej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Na obszarze rewitalizacji odnotowuje się jednak niską liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, która w 2021 roku wyniosła 1,2 i była zdecydowanie niższa niż średnia dla gminy, powiatu i województwa (wykres 12). Zauważyć można również wyższy wskaźnik dotyczący podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2021 roku w porównaniu do średniej dla Gminy Gorzyce (wykres 13), co świadczy o problemach związanych z prowadzeniem własnej działalności na obszarze rewitalizacji.

Wykres 12 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji, w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji, w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim w 2021 r.

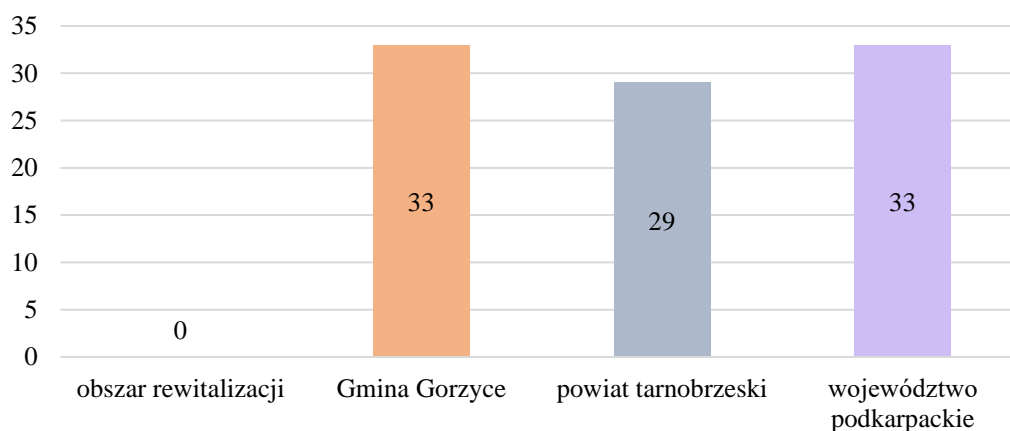
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Częstym powodem likwidacji podmiotów gospodarczych jest niedostosowanie zakresu usług do aktualnych potrzeb rynkowych. Biorąc pod uwagę zasoby i potencjały jakie posiada obszar rewitalizacji istotne jest stworzenie odpowiednich warunków, aby mieszkańcy mogli rozwijać i wzmacniać swoją przedsiębiorczość oraz nawiązywać współpracę. Ważne jest wsparcie oraz pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców przez samorząd gminny. Należy

podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych, integracji oraz aktywizacji mieszkańców, wykorzystując przy tym potencjał terenów przemysłowych oraz możliwości zatrudnienia i rozwoju własnej działalności. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

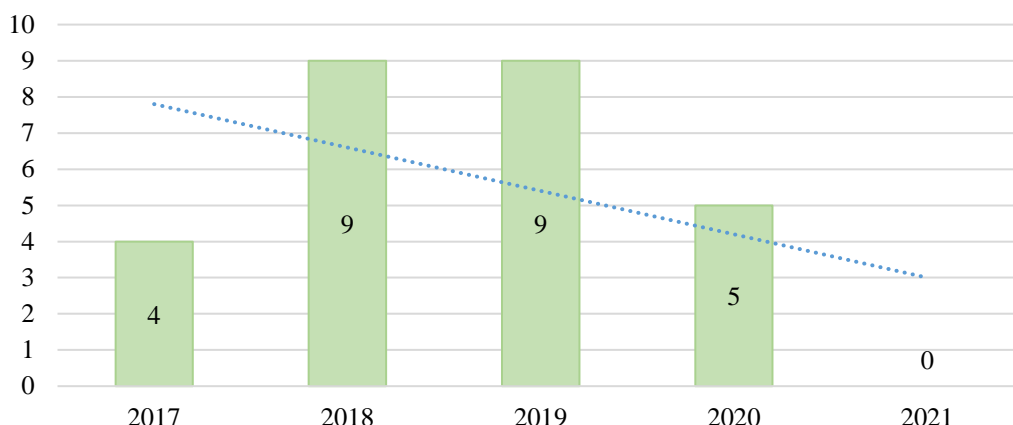
Odpowiednie dochody mieszkańców, a także odpowiednie warunki do pracy i atrakcyjność osiedleńcza danego miejsca wpływają na wzrost ilości budynków mieszkalnych w danym miejscu. Na wykresie 14 przedstawiono liczbę budynków nowo oddanych do użytkowania w 2021 roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten wyniósł 0, natomiast w Gminie Gorzyce – 33. Średnia dla jednostek administracyjnych wyższego rzędu również była zdecydowanie wyższa. Na wykresie 15 przedstawiono rozkład wartości wskaźnika w latach 2017–2021 dla obszaru rewitalizacji.

Wykres 14 Budynki mieszkalne nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzesckiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce oraz GUS

Wykres 15 Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Gorzyce

Obszar rewitalizacji to przede wszystkim tereny przemysłowe. Aktualna estetyka oraz funkcjonalność jednostki Gorzyce I – osiedle są dalekie od pożądanego stanu. Jakość życia mieszkańców oraz dostęp do podstawowych usług jest na niskim poziomie, m.in. z powodu zniszczonej infrastruktury drogowej, części niezagospodarowanych terenów oraz obiektów użyteczności publicznej. Aktualnie teren osiedlowej części Gorzyc nie spełnia swoich funkcji. Obszar rewitalizacji ma charakter przemysłowo-usługowy z dużym udziałem zabudowy wielorodzinnej. Jest to przede wszystkim osiedle przyzakładowe, które jakkolwiek ma większość cech miejskich (zabudowa, praca poza rolnictwem itp.), jednak w podziale administracyjnym klasyfikowane jest jako osiedle wiejskie. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się zabudową i usługami stanowiącymi potencjał do rozwoju w kierunku uzyskania statusu miasta. Rewitalizacja Gminy Gorzyce obejmuje realizację kilku następujących po sobie etapów (zadań) rewitalizacyjnych, których część została zrealizowana do roku 2020. Natomiast kilka zadań zaplanowanych w okresie do roku 2030, w tym m.in.: kontynuacja spójnej koncepcji zagospodarowania obszaru Ogrodu Technicznego, budowa nowego budynku Domu Kultury – pozwoli zakończyć realizację kompleksowego procesu rewitalizacji w Gminie Gorzyce i przybliży obszar do nadania statusu miasta.

Tereny gminy wyznaczone jako obszar rewitalizacji charakteryzują się problemami w sferze społecznej oraz w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, ale również potencjałami, które należy wykorzystać jako narzędzie do wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji prowadzi działalność Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach, w którym organizowane są różnego rodzaju zajęcia artystyczne dla

dzieci i młodzieży. Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach został wpisany do Rejestru Instytucji Kultury. Organizatorem jest Gmina Gorzyce, która zgodnie z art. 9.1 i art. 9.2 *Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.) ma obowiązek utworzenia samorządowej instytucji kultury, dla której prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym. Zgodnie z art. 12 ww. ustawy zadaniem gminy jest:

- zapewnienie instytucji kultury środków niezbędnych do rozpoczęcia i prowadzenia działalności kulturalnej;
- utrzymanie obiektów, w których ta działalność jest prowadzona.

Obecnie w skład Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach wchodzi: Środowiskowy Dom Kultury – Plac Erazma Mieszczańskiego 10 i ul. 3 maja 6; Dom Kultury w Sokolnikach – ul. Sandomierska 84; Dom Kultury we Wrzawach – Wrzawy 486; Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzycach – Plac Erazma Mieszczańskiego 8; Filia GBP w Sokolnikach – ul. Sandomierska 84; Filia GBP w Trześni – ul. Św. Floriana 16, Filia GBP we Wrzawach – Wrzawy 486. W gminnym Ośrodku Kultury w Gorzycach działają: „AURUM” – grupa mażorettek, zespół tańca estradowego; SOKOLANIE” – Zespół Pieśni i Tańca (grupy juniorski i jedna seniorska); ALEGRIA – teatr tańca we Wrzawach; PRIMO – zespół wokalny w Sokolnikach; MAŁE PRIMO – zespół wokalny dla najmłodszych w Sokolnikach; ALL RIGHT – zespół instrumentalno-wokalny w Gorzycach; KAMERALNY ZESPÓŁ CHÓRALNY w Sokolnikach; ORKIESTRA DĘTA GOK Gorzyce w Gorzycach; KAPELA NAD ŁĘGIEM w Gorzycach; teatrzyk żywego planu we Wrzawach; zespół wokalny we Wrzawach. Odbywają się również: zajęcia indywidualne ze śpiewu w Gorzycach, Sokolnikach i Wrzawach, nauka gry na instrumentach w Gorzycach, Sokolnikach i Wrzawach, funkcjonują kółka plastyczne w Gorzycach, Sokolnikach i Wrzawach.

Obecny budynek Gminnego Ośrodka Kultury zlokalizowany na obszarze rewitalizacji nie spełnia standardów oczekiwanych przez mieszkańców, jest budynkiem starym, w nienajlepszym stanie technicznym i ograniczającym możliwości rozwoju usług instytucji kultury. Nie jest możliwa rozbudowa obecnego budynku, co wynika z braku możliwości potwierdzenia prawa własności nieruchomości, na której jest on zlokalizowany. Gmina Gorzyce jest jedynie posiadaczem działki, na której zlokalizowany jest budynek, a nie jej właścicielem, a kwestie własnościowe w tym przypadku są bardzo skomplikowane. Należy podkreślić, że na całym obszarze rewitalizacji nie istnieje żaden budynek będący własnością gminy, który jest zdegradowany i/lub nieużytkowany i mógłby być zaadaptowany na cele Domu Kultury. Warto zwrócić uwagę, że Gmina Gorzyce, w tym szczególnie wyznaczony

obszar rewitalizacji, charakteryzuje się zabudową i usługami stanowiącymi potencjał do rozwoju w kierunku uzyskania statusu miasta. Gorzyce są gminą, w której prężnie działają zespoły muzyczne, taneczne, a także orkiestra dęta. Obiekt kultury w którym możliwa będzie realizacja szerokiej i ciekawej oferty kulturalnej, będzie sprzyjał integracji mieszkańców zarówno międzypokoleniowej, jak i między mieszkańcami rdzennymi a ludnością napływową. Dużym brakiem na obszarze rewitalizacji, stanowiącym centrum gminy, jest brak jakiegokolwiek sali widowiskowej.

Zdjęcie 2 Niezagospodarowany teren, który może zostać wykorzystany na budowę Domu Kultury

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Kolejnymi obiektami użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji są: budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce, Zespół Szkół w Gorzycach im. por. Józefa Sarny, Centrum Kształcenia Praktycznego, Samorządowe Przedszkole, Samorządowy Żłobek, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II. Część budynków wymaga rozbudowy, przebudowy, termomodernizacji, doposażenia oraz uzupełnienia o dodatkowe obiekty (m.in. boiska, stołówka) lub modernizacji w celu poprawy warunków technicznych do wysokiej jakości kształcenia.

Obecnie budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce zlokalizowany na obszarze rewitalizacji nie spełnia swoich funkcji, jest niedostosowany do korzystania przez osoby z niepełnosprawnością oraz jest w złym stanie technicznym. Niezbędna jest rozbudowa wraz z przebudową budynku, co umożliwi również przeniesienie całego Urzędu Gminy na teren jednostki Gorzyce I – osiedle. Przeniesienie siedziby urzędu przyczyni się do rozwinięcia funkcji administracyjnych i wzmocni obszar w kierunku dążenia do nadania statusu miasta.

Przeniesienie Urzędu Gminy Gorzyce na teren osiedla jest niezbędne ze względu na zły stan istniejącego budynku oraz na konieczność zwiększenia powierzchni użytkowej dla pracowników. Przebudowa i modernizacja istniejącego na obszarze budynku ma znacznie poprawić ich warunki pracy i przyczynić się do rozwiązywania problemów w sferze technicznej. Przebudowa podyktowana jest przede wszystkim bezpieczeństwem, ale przełoży się również na komfort obsługi mieszkańców – obecny budynek jest za mały na rosnącą ilość Klientów oraz liczbę prowadzonych spraw. Obecnie znacznie wzrosła ilość zadań sędowanych na samorządy (m.in dodatek osłonowy, dodatek węglowy, nadawanie numerów pesel uchodźcom). Zmodernizowany budynek będzie bardziej bezpieczny i funkcjonalny, tak aby Klienci urzędu mogli w komfortowych warunkach załatwić sprawy urzędowe.

Przebudowany budynek będzie dostosowany dla osób ze szczególnymi potrzebami, dzięki przeprowadzonej modernizacji zapewniony będzie swobodny dostęp do wszystkich pomieszczeń biurowych, toalety będą dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami oraz opiekunów z małymi dziećmi, Klienci Urzędu Stanu Cywilnego bez przeszkód będą mogli się do niego dostać.

Zdjęcie 3 Budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 4 Budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Największym potencjałem zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji jest zaplecze sportowo-rekreacyjne – Ogród Techniczny. Koncepcja przestrzenna stworzona w 2015 roku zakładała zagospodarowanie centralnej części gorzyckiego osiedla na przestrzeń parkowo-rekreacyjną. W latach 2015–2022 zrealizowano 3 części koncepcji, tworząc sieć kwartałów wypełnionych urządzeniami sportowymi, małą architekturą, placami zabaw oraz zielenią. Stworzona w ramach projektu rewitalizacyjnego przestrzeń, która została zaplanowana w ramach realizacji pierwszego *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce*, cieszy się ogromną popularnością. Realizacja projektu przyczyniła się do poprawy jakości życia mieszkańców przede wszystkim w sferze społecznej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. W ramach podnoszenia poziomu jakości życia mieszkańców, szczególnie na obszarze rewitalizacji, niezbędne są kolejne etapy prac dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznej. Niezagospodarowany obecnie obszar, będący w bezpośrednim sąsiedztwie spójnej koncepcji funkcjonalno-przestrzennej, ma formę trawiastego terenu, otoczonego pojedynczymi, dzikimi drzewami. Niezbędne jest wzmocnienie funkcjonalności koncepcji Ogródu Technicznego przy zachowaniu jego zielonego charakteru.

Zdjęcie 5 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 1

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 6 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 2

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 7 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 3

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 8 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 4

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 9 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 5

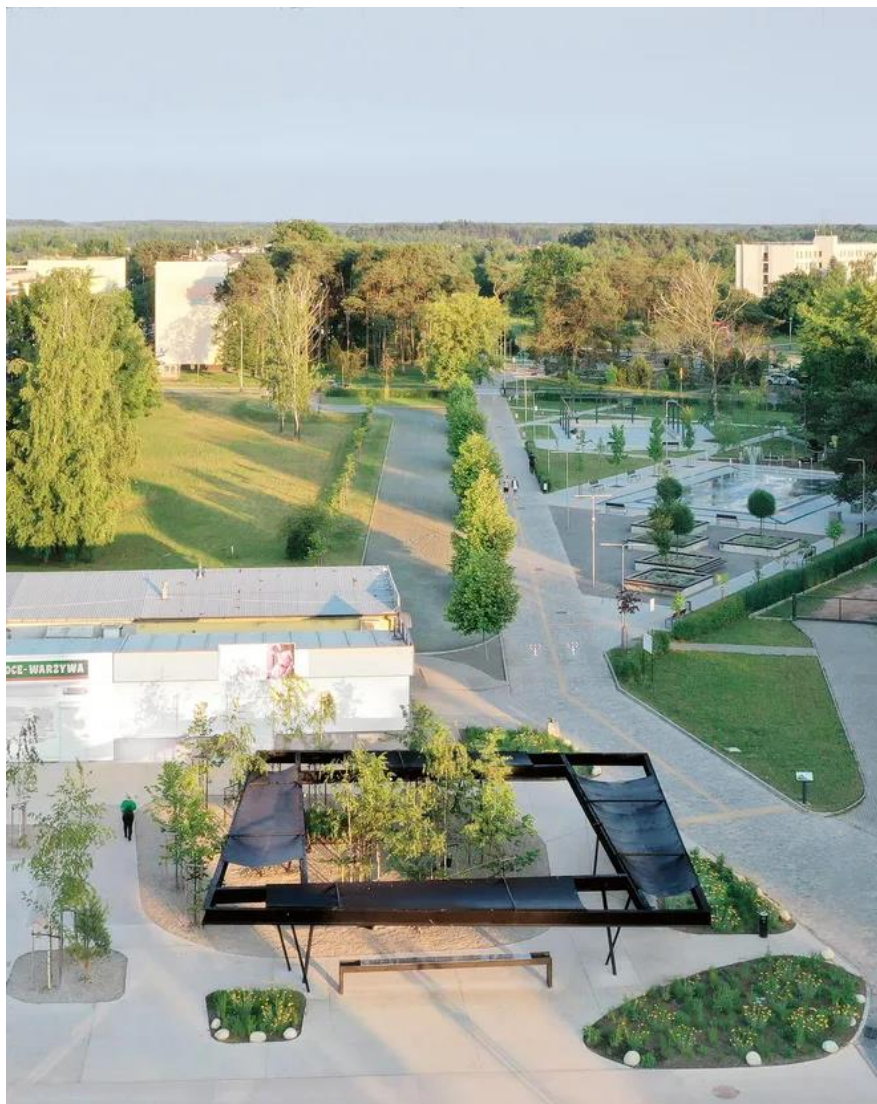
Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 10 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 6

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 11 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 7

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 12 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 8

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Zdjęcie 13 Niezagospodarowany teren w bezpośrednim sąsiedztwie Ogrodu Technicznego

Źródło: Urząd Gminy Gorzyce

Kolejnym występującym problemem na obszarze rewitalizacji, a mającym konsekwencje dla stanu środowiska oraz zdrowia ludzi, jest palenie w piecach odpadami komunalnymi. Pomimo podjętych działań mających na celu likwidację przestarzałych źródeł

ciepła o niskiej efektywności grzewczej, ważne jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz podejmowanie dalszych działań służących ograniczeniu tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a tym samym ochronie środowiska naturalnego.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy Gorzyce są następujące czynniki⁶:

- oddziaływanie emisji związanej z indywidualnym ogrzewaniem budynków;
- oddziaływanie emisji związanej z intensywnym ruchem pojazdów w centrum miejscowości.

Na stan jakości powietrza Gminy Gorzyce wpływ ma również emisja powierzchniowa z zakładów produkcyjno-usługowych i sfery komunalno-bytowej, emisja komunikacyjna, emisja napływowa zanieczyszczeń rozprzestrzeniających się wraz z masami powietrza, w szczególności napływających z sąsiednich gmin i powiatów – głównie Stalowej Woli i Tarnobrzega.

Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport za rok 2021* i odnosiła się do obszaru tak zwanej strefy⁷. W województwie podkarpackim wydzielono dwie strefy: miasto Rzeszów i strefę podkarpacką. Gmina Gorzyce należy do strefy podkarpackiej.

Na terenie Gminy Gorzyce nie występują żadne stacje monitoringu jakości powietrza, stan powietrza w gminie monitorowany jest na najbliższej stacji zlokalizowanej w Tarnobrzegu. Dane na temat zanieczyszczeń na terenie gminy są dostępne on-line na stronach poświęconych informacjom meteorologicznym.

W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów dotyczących takich zanieczyszczeń jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5 oraz zawartość metali ciężkich w pyłe PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Ocena jakości powietrza w kryterium ochrony zdrowia wykazała utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 w zakresie dobowego poziomu dopuszczalnego w województwie. Strefa podkarpacka o kodzie PL1802 zaliczona została do klasy C. Na obszarze Gminy Gorzyce ocena nie wykazała zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 w zakresie średniorocznego poziomu dopuszczalnego fazy II (mapa 5). W zakresie tego zanieczyszczenia

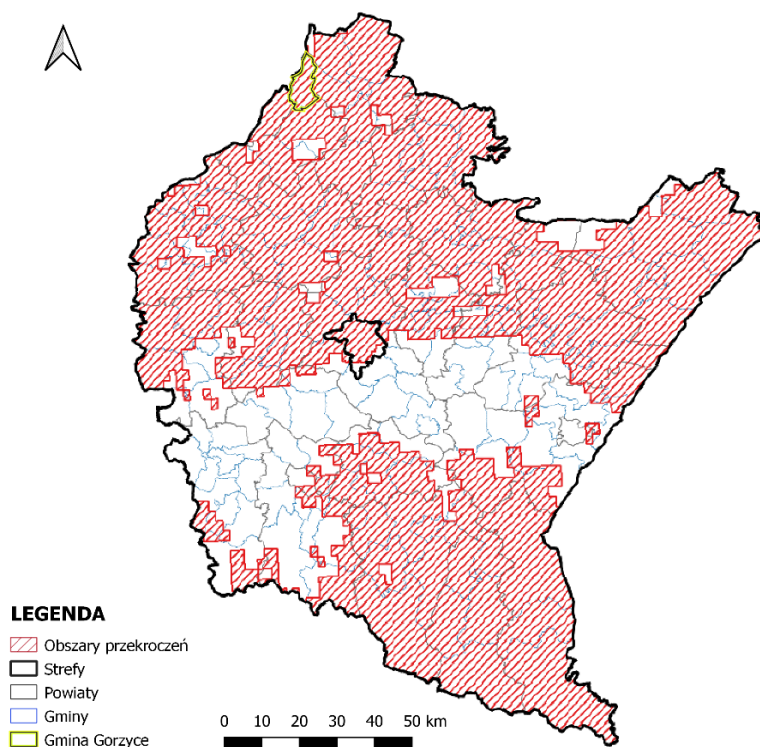
---

⁶ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport wojewódzki za rok 2021*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Rzeszów 2021, str. 119.

⁷ Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, powietrze.gios.gov.pl, inf. z dnia 20.07.22 r.

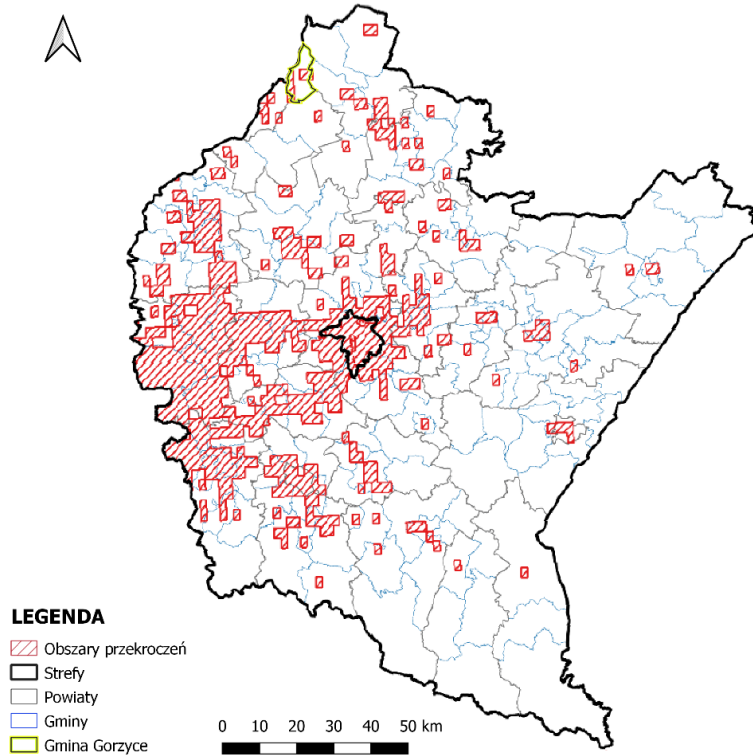
strefa podkarpacka o kodzie PL1802 zaliczona została do klasy C1. Wyznaczone obszary przekroczenia objęły głównie teren miejski i tereny podmiejskie przylegające do miast. Ponadto rozpoznano utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM10 w zakresie średniorocznego poziomu docelowego (mapa 4). W zakresie tego zanieczyszczenia strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C. Niedotrzymany został poziom celu długoterminowego ozonu w zakresie stężenia 8-godz. (mapa 3). W zakresie tego zanieczyszczenia strefa podkarpacka zaliczona została do klasy D2.

Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O₃ ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku

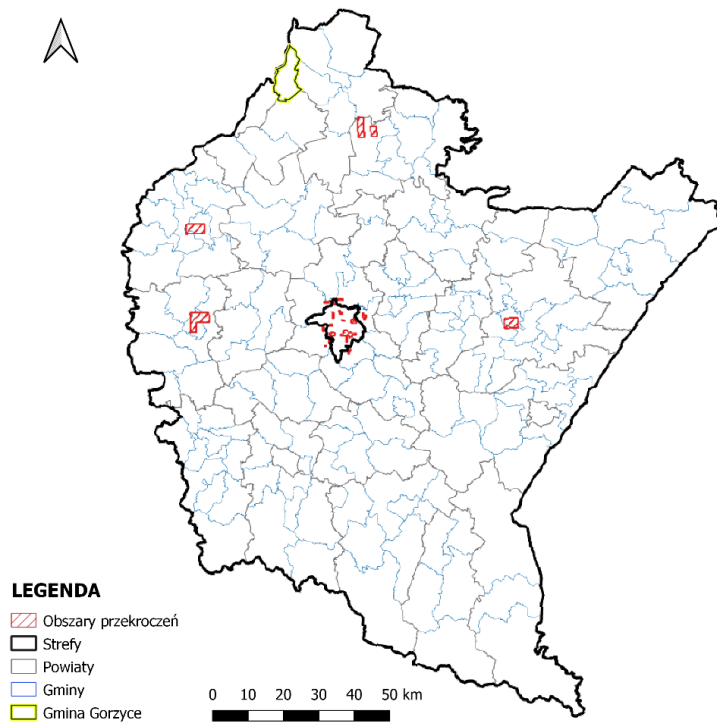
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 67

Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 95

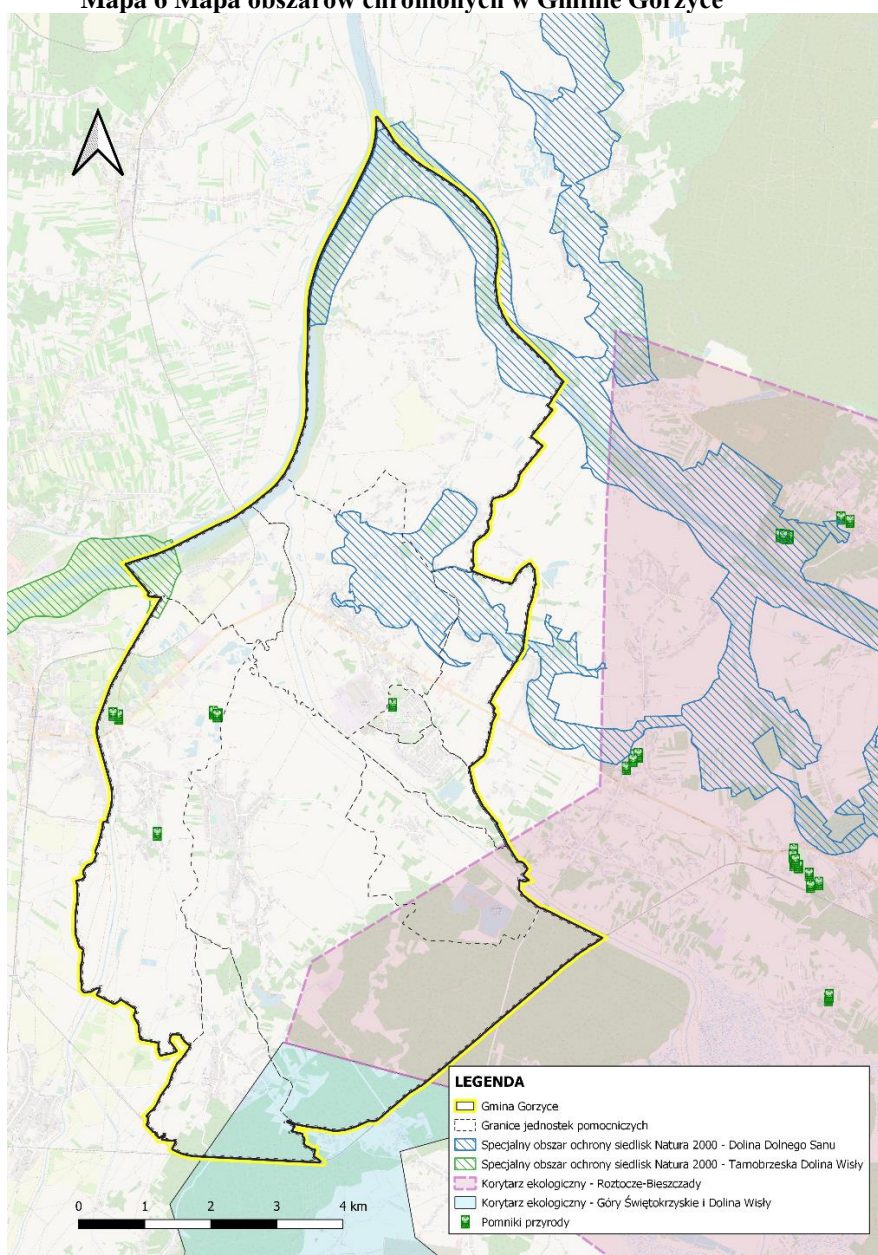
Mapa 5 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 82

Na terenie Gminy Gorzyce znajduje się sieć Natura 2000. Jest to forma ochrony przyrody, jej cennych siedlisk oraz rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin⁸. Obszary Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu (kod PLH180020) oraz Tarnobrzeska Dolina Wisły (PLH180049) to obszary siedliskowe zlokalizowane na terenie Gminy Gorzyce w następujących jednostkach referencyjnych: Gorzyce I – osiedle, Motycze Poduchowne, Trześć, Wrzawy i Zalesie Gorzyckie. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji nie jest zlokalizowana żadna z form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Gorzyce.

Mapa 6 Mapa obszarów chronionych w Gminie Gorzyce

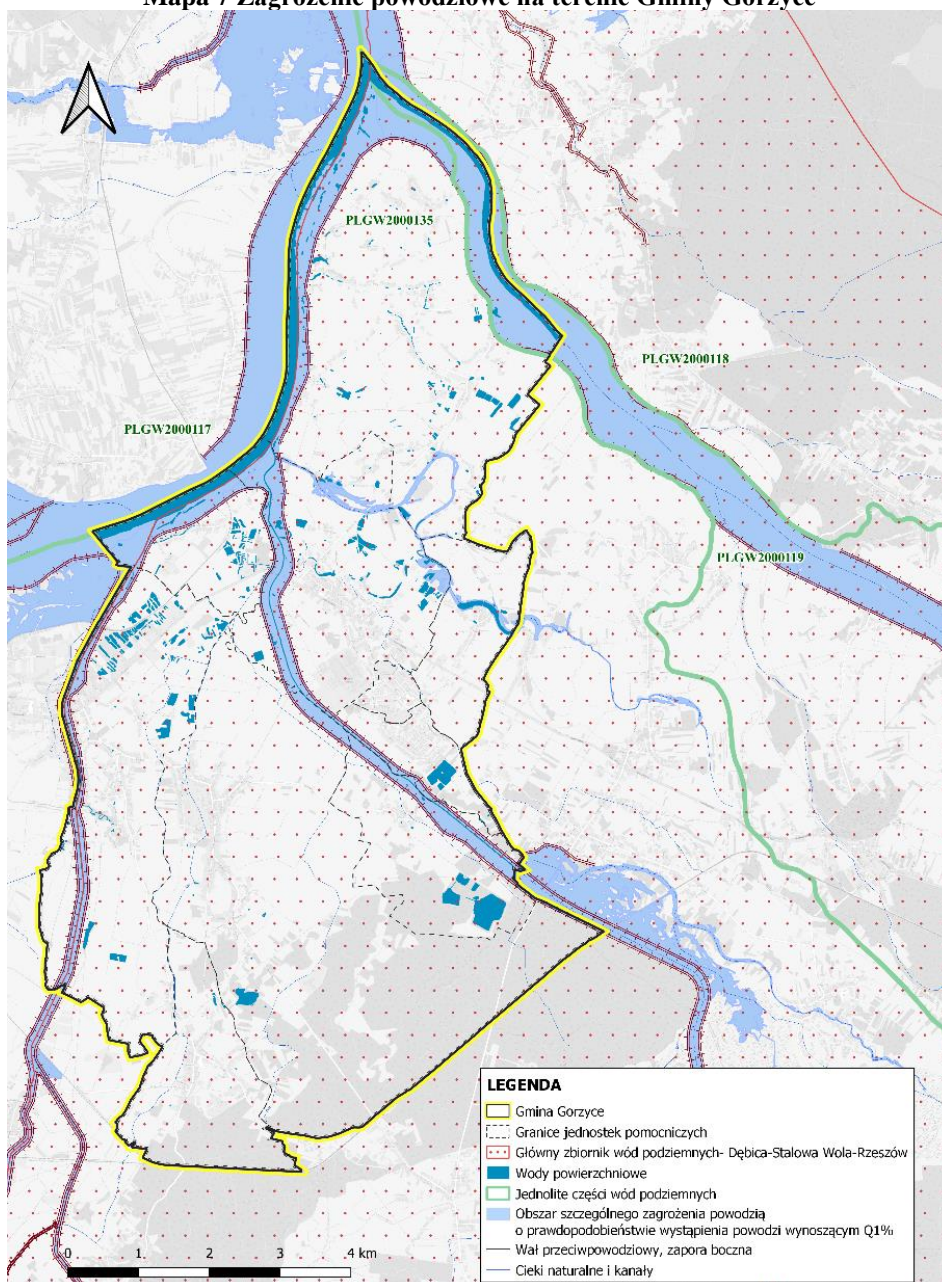

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony przyrody, crfop.gdos.gov.pl

⁸ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, gov.pl/web/rdos-rzeszow oraz strona internetowa Natura 2000, natura2000.gdos.gov.pl, inf. z dnia 08.02.2023 r.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren Gminy Gorzyce usytuowany jest niekorzystnie – większa część obszaru gminy zagrożona jest wystąpieniem powodzi. Zagrożenie to nie występuje jedynie w południowej części gminy, w sołectwach: Furmany i Sokolniki (mapa 7). Należy jednak zwrócić uwagę na prężne działania w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa i zapobiegania wystąpieniu powodzi. Pod koniec 2021 r. Wody Polskie zakończyły rozbudowę wału przeciwpowodziowego rzeki Trześniówki. Zadanie o wartości ponad 20 mln zł objęło rozbudowę i zabezpieczenie przed filtracją prawostronnego wału Trześniówki na długości 7,6 km. Dzięki realizacji projektu mieszkańcy Gminy Gorzyce i Miasta Tarnobrzeg zyskali skuteczniejszą ochronę przeciwpowodziową.

Mapa 7 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Gorzyce

Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, wody.isok.gov.pl

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** i **potencjały** w podziale na sfery tematyczne (tabela 3) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyższy niż średnio w gminie w 2021 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednocześnie niższym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym. 2. Ujemne saldo migracji. 3. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, a także bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz z tytułu przemocy w rodzinie przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższe niż średnie dla gminy. 4. Zagrożenie powstawania i dziedziczenia patologii społecznych (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to: ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba). 5. Niewystarczająca jakość kształcenia oraz poziom nauczania dzieci i młodzieży. 6. Mniejszy kapitał społeczny ludzi młodych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji. 7. Wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, nieatrakcyjny rynek pracy. 8. Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych przez organizacje pozarządowe oraz niewykorzystany potencjał tych organizacji. 9. Niedostateczna dostępność i zróżnicowanie oferty kulturalnej oraz spędzania czasu wolnego. 10. Brak efektywnych partnerstw trójsektorowych. 11. Zbyt mała liczba miejsc w żłobku i przedszkolu. 12. Brak kompleksowego długofalowego wsparcia osób starszych i słaba polityka senioralna. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunkowo niskie bezrobocie. 2. Aktywna działalność Gminnego Ośrodka Kultury oraz potencjał. 3. Zaplecze sportowo-rekreacyjne. 4. Aktywna działalność klubów sportowych. 5. Dostęp do istniejącej bazy obiektów opieki przedszkolnej i żłobkowej. 6. Koncentracja różnego rodzaju organizacji pozarządowych.
SFERA GOSPODARCZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług związanych z rozwojem funkcji centro twórczych Gorzyc. 2. Mała liczba nowo rejestrowanych przedsiębiorstw w rejestrze REGON. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalizacja dużych przedsiębiorstw, działających na skalę całego kraju. 2. Dobrze działająca sfera przemysłu. 3. Przedsiębiorczość mieszkańców na obszarze rewitalizacji – liczba podmiotów

<ol style="list-style-type: none"> 3. Wysoka liczba podmiotów wyrejestrowywanych z rejestru REGON. 4. Zły stan techniczny wielu obiektów, w tym niedostosowanie do prowadzenia działalności gospodarczej. 5. Niedostateczne zagospodarowanie przestrzeni i budynków mogących pełnić funkcję handlową i usługową. 6. Zatrudnienie głównie w przemyśle u kilku dużych podmiotów gospodarczych (Federal Mogul S.A., Alumetal Poland Sp. z o.o., PST Press + Sintertechnik Sp. z o.o. oraz inne mniejsze) – w przypadku upadku tej branży, zagrożenie wysokim bezrobociem strukturalnym. 7. Niskie dochody mieszkańców. 	<p>zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższa niż średnia dla gminy. Potencjał ten jednak wymaga wsparcia – wskaźnik nadal dużo niższy niż średnia w powiecie i województwie.</p>
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych. 2. Niewykorzystywany potencjał kulturowy i turystyczny. 3. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 4. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych. 5. Niski poziom wykorzystania nowoczesnych technologii w administracji publicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych: przebieg drogi krajowej nr 77 (Lipnik–Przemysł) oraz drogi wojewódzkiej nr 854 (Annopol–Gorzyce). 2. Lokalizacja obiektów oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych. 3. Korzystny układ zabudowy – osiedle zabudowy wielorodzinnej w bliskim sąsiedztwie z ogródkami działkowymi. 4. Duża ilość budynków użyteczności publicznej będących w zasobach gminy.
SFERA TECHNICZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej. 2. Niewystarczające możliwości lokalowe w stosunku do potrzeb Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach oraz siedziby Urzędu Gminy. 3. Potrzeby modernizacyjne i braki w wyposażeniu niektórych obiektów publicznych. 4. Niski udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i gazowej. 5. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 6. Brak budynków nowo oddanych do użytkowania na obszarze rewitalizacji w 2021 r. 7. Niewystarczająca ilość i jakość chodników, parkingów oraz ścieżek rowerowych. 	

SFERA ŚRODOWISKOWA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 2. Utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM10. 3. Nieurządzone skwery, nieuporządkowana zieleń na niektórych terenach publicznych. 4. Niski wskaźnik wyposażenia obszaru w infrastrukturę gazową. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoka wartość wskaźnika dotyczącego udziału zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu. 2. Położenie na terenach nie będących obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.

Źródło: Opracowanie własne

Główny problem to niedostosowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury wieku i potrzeb mieszkańców przy jednoczesnym niewystarczającym współdziałaniu mieszkańców na rzecz wspólnego dobra.

Po dokonaniu całościowej analizy *problemów* oraz *potencjałów* zidentyfikowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, poniżej wskazano *skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb*, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego.
2. *Utrzymanie wysokiej jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych* – zdiagnozowano potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków oraz możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kreowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia, organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego).
3. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym* – niezbędne jest zwiększanie usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań

integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.). Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano wysoką skalę problemów społecznych oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, istnieje więc potrzeba realizacji działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem.

4. *Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji* – konieczne jest wsparcie rodzin dysfunkcyjnych, a także ogólnie rodzin zamieszkujących teren rewitalizacji oraz pozostałych mieszkańców poprzez stworzenie przestrzeni oraz systemu usług publicznych, który podniósłby ich aktywność społeczną oraz pozwoliłby na wzajemną integrację. Ważne w tym kontekście jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i rozszerzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej. Na obszarze rośnie udział osób starszych – należy dążyć do dostosowania usług do zmian demograficznych. Jednocześnie powinno się podejmować działania dążące do integracji międzypokoleniowej, ale też integracji ludności rdzennej z napływową.
5. *Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, integrowanie społeczności, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych i wspieranie tych organizacji, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.
6. *Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej* – zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz poprawy warunków technicznych obiektów poprzez nadanie nowych lub przywrócenie funkcji z zakresu kultury, rekreacji i wypoczynku.
7. *Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia* – potrzeba zapewnienia mieszkańcom lepszych warunków zatrudnienia (wylimitowanie bezrobocia długotrwałego), a także mobilizacja i podnoszenie kwalifikacji poprzez programy realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji* – istnieje potrzeba „ożywienia” gospodarczego na terenie obszaru rewitalizacji, poprzez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających podjęcie działalności gospodarczych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz ograniczenie zamykania prowadzonych działalności.
2. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z zagospodarowaniem po zakładowych terenów oraz budynków na cele gospodarcze, przyczyniając się tym do wzrostu zamożności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.
2. *Tworzenie warunków technicznych do aktywności rodzin i grup społecznych obszaru rewitalizacji, a także zapewnienie dostępu do podstawowych usług publicznych i kulturalnych* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie obiektów użyteczności publicznej oraz niedostateczne zagospodarowanie powierzchni do zidentyfikowanych potrzeb związanych z rozszerzeniem oferty kulturalnej (Gminny Ośrodek Kultury) ze względu na ich nieodpowiedni stan techniczny, bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych.
3. *Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – ze względu na planowany rozwój usług kulturalnych oraz infrastruktury rekreacyjno-sportowej, konieczna jest poprawa stanu technicznego i jakości ciągów pieszo-jezdnych. Umożliwi to bezpieczną komunikację i poprawi dostępność do tych obiektów. Ważne jest utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom i środowisku, jak szlaki czy ścieżki rowerowe.

4. *Poprawa stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z poprawą bezpieczeństwa publicznego, szczególnie na obszarach ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, m.in. poprzez montaż, rozbudowę i konsolidację systemu monitoringu.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie istniejących już obiektów, ze względu na ich zły stan techniczny. W związku z tym konieczna jest ich przebudowa, modernizacja i adaptacja do nowych funkcji lub poprawy obecnego funkcjonowania.
2. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców* – zdiagnozowano szeroki zakres potrzeb w zakresie uzupełnienia braków lub poprawy stanu technicznego podstawowej infrastruktury komunalnej, wpływającej na warunki i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji.
3. *Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej* – zauważa się szeroki zakres potrzeb w zakresie poprawy stanu technicznego budynków oraz poprawy efektywności energetycznej budynków.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza* – zdiagnozowano konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych, bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło, a także zamontowanie instalacji odnawialnych źródeł energii. Ważne w tym kontekście jest również ograniczenie zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.
2. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.
3. *Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych* – niezbędne jest zagospodarowanie terenów zieleni, znajdujących się w bezpośrednim

otoczeniu Ogrodu Technicznego, w spójną koncepcję architektoniczno-urbanistyczną, która będzie służyć mieszkańcom obszaru rewitalizacji oraz całej gminy.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 3) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję oraz wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji jako efekt przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych.

WIZJA

Zrewitalizowany obszar Gminy Gorzyce to centrum gminy, miejsce ożywione społecznie i gospodarczo, integrujące i aktywizujące lokalną społeczność

MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie dla mieszkańców możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji oraz wspieranie ich integracji, przedsiębiorczości i aktywności społecznej

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, budowanie postaw przedsiębiorczości, wzmocnianie lokalnej tożsamości, poprawę dostępu do nowoczesnych i bezpiecznych obiektów użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni, przyczyniając się tym do aktywizacji i integracji społecznej, wspólnie działającej na korzyść obszaru rewitalizacji. Łączenie wsparcia społeczności z działaniami infrastrukturalnymi zniwelują zjawisko marginalizacji i wykluczenia społecznego, spowodowane problemami społecznymi, takimi jak niepełnosprawność czy podeszły wiek.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do wzmocnienia przedsiębiorczości mieszkańców, a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji. Duże znaczenie będzie miało stworzenie warunków do pracy zdalnej, co nie tylko przełoży się na wzrost możliwości pracy na lokalnym rynku pracy, ale też wzmocni potencjał osiedleńczy obszaru.

W wymiarze *przestrzenno-funkcjonalnym* po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji, będącej kontynuacją rozpoczętych działań, nastąpi zbudowanie spójnej i funkcjonalnej przestrzeni, która zostanie osiągnięta poprzez zagospodarowanie i ponowne nadanie funkcji terenom i obiektom publicznym na obszarze rewitalizacji – takich jak rekreacyjna, kulturowa, wypoczynkowa i sportowa.

W wymiarze *technicznym*, dzięki realizacji kompleksowych działań, zwiększy się dostępność wszystkich mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawiony zostanie stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji, a także budynków mieszkalnych wielorodzinnych.

W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń oraz świadomości proekologicznej mieszkańców, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, które zwiększają komfort życia mieszkańców. Wszystkie działania, w tym te związane ściśle ze sferą techniczną i przestrzenną, będą uwzględniały zasady zrównoważonego rozwoju i będą się przyczyniać do

realizacji wyzwań środowiskowych i klimatycznych. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane z myślą o zachowaniu i rozwoju zielonej infrastruktury.

W związku z powyższym wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do zdiagnozowanych:

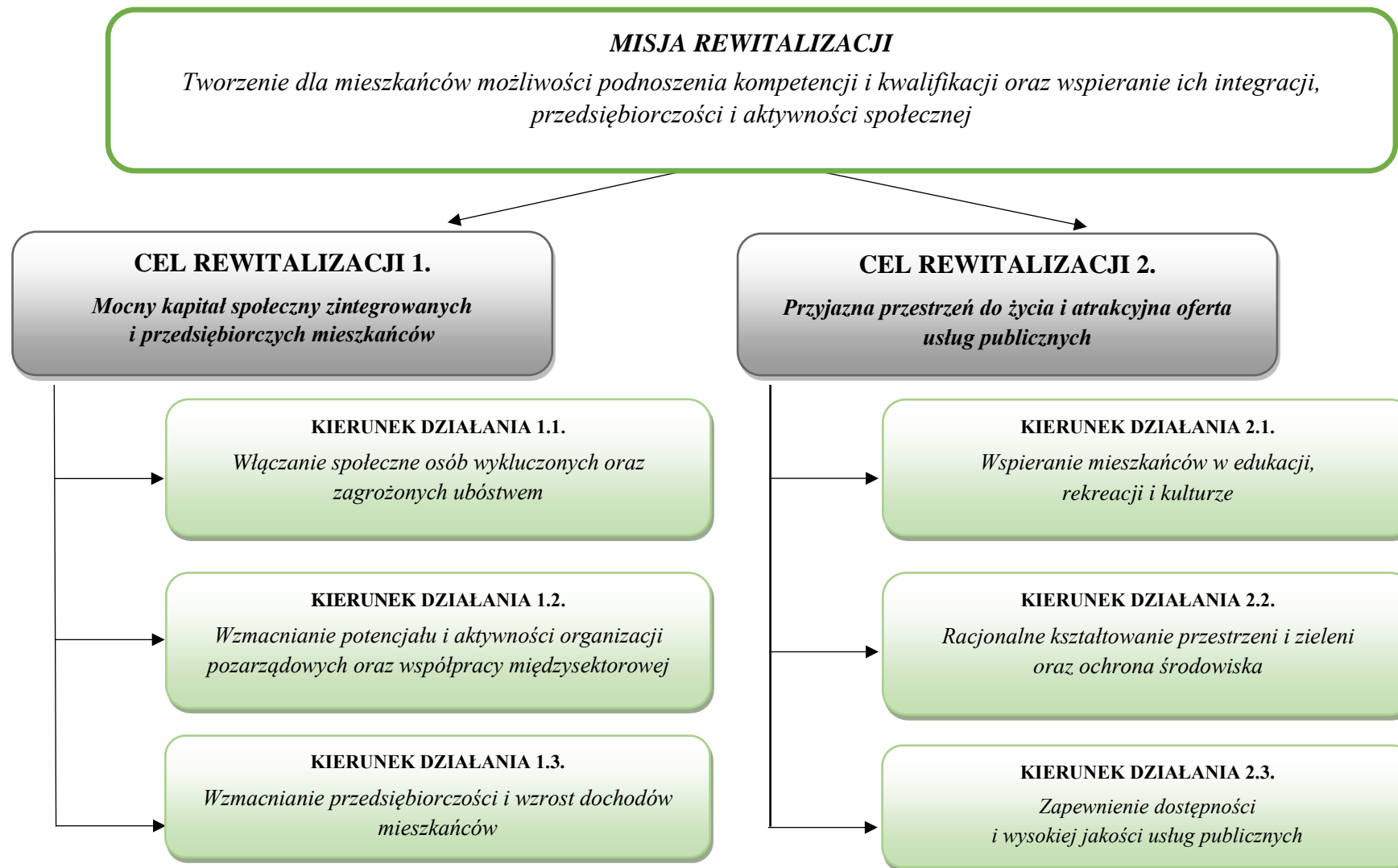
- 1) **potrzeb** – związanych z „ożywieniem” społeczno-gospodarczym obszaru rewitalizacji przy jednoczesnej ochronie środowiska;
- 2) **uwarunkowań** – wynikających z przeznaczenia terenów przemysłowych;
- 3) **potencjałów obszaru rewitalizacji** – lokalizacji w bliskim sąsiedztwie dużych przedsiębiorstw oraz prężnie działających organizacji pozarządowych.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3).

Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, co zostało wskazane w tabeli 11. Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce zamieszczono w tabeli 16 – do poszczególnych celów przyporządkowano odpowiednie wskaźniki oddziaływania. Przedstawiona poniżej struktura założeń Gminnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

Kierunek działań	Potrzeba rewitalizacyjna
1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji; • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym; • Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększanie możliwości zatrudnienia; • Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji.
1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji.
2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Tworzenie warunków technicznych do aktywności rodzin i grup społecznych obszaru rewitalizacji, a także zapewnienie dostępu do podstawowych usług publicznych i kulturalnych; • Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych. • Utrzymanie wysokiej jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych; • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej.
2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców; • Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; • Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej; • Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza; • Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.
2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej;

	<ul style="list-style-type: none"> • Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2023–2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, a także w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 7 projektów podstawowych, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiono w tabelach 4–10.

Tabela 4 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	Techniczny Ogród – Rewitalizacja centrum Gorzyc – uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w centrum Osiedla Gorzyce		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	3, 7 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027, budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Techniczny Ogród etap IV – tereny przy ul. Edukacji Narodowej pomiędzy ul. Metalowców a ul. 11 Listopada (szacunkowa wartość tej inwestycji około 3 mln) <p>Nadanie nowej funkcji rekreacyjnej – zagospodarowanie przestrzeni publicznej na: zielony kwadrat, park relaksu (tężnia, hamaki), park niskiej i wysokiej zieleni, tereny piknikowe (stoły piknikowe), oświetlenie terenu oraz budowę i przebudowę ciągów komunikacyjnych (przedłużenie deptaka, przedłużenie chodnika – etapu I), wykonanie systemu monitoringu.</p> <p>Koncepcja IV części Technicznego Ogrodu (TO) odnosi się do pierwotnej koncepcji na trzy różne sposoby: przedłużenia, rozwinięcia oraz kontrastu:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) przedłużenie: szkielet leżących na północy terenów Technicznego Ogrodu zostaje przedłużony, nadając całemu założeniu koherencji. Przedłużony zostaje deptak oraz chodnik wychodzący pierwotnie od ul. 3 Maja. Dodatkowo dodano 2 poziome chodniki nawiązujące do układu; b) rozwinięcie: w przeciwieństwie do dosłownego podziału na kwartały, w pozostałych częściach Technicznego Ogrodu czwarty etap interpretuje pierwotny, geometryczny układ. Zamiast zaznaczania pól prostopadłą siecią chodników, proponuje się rozpięcie poziomych lin stalowych z linearnym oświetleniem LED. Rozwiązanie to zachowuje ciągłość pierwotnej koncepcji TO uwalniając równocześnie powierzchnię ziemi umożliwiając bardziej elastyczną organizację terenu; c) kontrast: poprzednie części TO charakteryzują się szachownicowo rozmieszczonymi funkcjami w oparciu o pierwotny raster. W IV części głównym założeniem jest otwartość terenu kontrastująca z drobnym podziałem części I i II. Nadaje to nowej skali całemu założeniu i generuje inną jakość, do tej pory nieobecną w Technicznym Ogródku. <p>Realizacja etapu IV jest kontynuacją zrealizowanego z powodzeniem projektu zagospodarowania przestrzeni publicznej pn. „Techniczny Ogród”, która obejmuje teren znajdujący się w centrum Osiedla Gorzyce. Obszar etapu IV ma powierzchnię 1,28 ha, znajduje się pomiędzy ul. Metalowców na północy i zaproponowanym w pierwotnej koncepcji Technicznego Ogrodu przedłużeniem ul. 11 Listopada na południu. Od zachodu jest ograniczony zabudową szeregową przy ul. 11 Listopada oraz projektowanym budynkiem mieszkalnym przy ul. Metalowców. Od wschodu natomiast graniczy z zabudową z wielkiej płyty przy ul. Edukacji Narodowej.</p> <p>Teren ten ma obecnie formę otwartego, trawiastego terenu otoczonego pojedynczymi, dzikimi drzewami. Już obecnie przestrzeń jest wykorzystywana jako teren spacerów, szczególnie z psami, i wykazuje się pewną jakością estetyczną. Działa jako swoisty „oddech”, urbanistyczna pustka wokół dość gęsto zagospodarowanych obszarów.</p> <p>Realizacja niniejszego etapu jest próbą wzmocnienia funkcjonalności terenu, przy jednoczesnym zachowaniu jej zielonego charakteru. Zakłada dodatkowe</p>		

	<p>nasadzenia, poprawę jakości murawy, dodanie elementów małej architektury oraz oświetlenia umożliwiającego użytkowanie terenu również po zmroku.</p> <p>Teren jest częścią stworzonej w 2015 roku koncepcji Technicznego Ogrodu, która zakładała zagospodarowanie centralnej części gorzyckiego osiedla na przestrzeń parkowo-rekreacyjną. W latach 2015–2022 na północ od terenu zrealizowano 3 części koncepcji, nadając nowe funkcje społeczne i rekreacyjne, poprzez stworzenie sieci kwartałów wypełnionych urządzeniami sportowymi, małą architekturą, placami zabaw oraz zielenią, które przyczyniły się do rozwiązania zdiagnozowanych na obszarze problemów w sferze społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.</p> <p>2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, poprzez rozbudowę i konsolidację systemu monitoringu na obszarze.</p> <p>(Szacunkowa wartość tej inwestycji 700 tys. zł)</p> <p>Rozbudowa systemu monitoringu, szczególnie na obszarze rewitalizacji przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego i zmniejszenia przestępczości.</p> <p>Podczas projektowania i realizacji projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Gorzyce, partnerzy społeczni i gospodarczy</p>
<p>Grupy docelowe</p>	<p>Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami będą również mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. kulturalnych), a także poprawę warunków przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwa publicznego. Wszelkie działania związane z poszerzeniem oferty kultury i rekreacji, przyczynią się do rozwiązania problemu niskiej aktywności, integracji oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, a także niedostatecznie rozwiniętej oferty kultury i spędzania czasu wolnego. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 4, 5 – realizacja projektu, szczególnie w zakresie kontynuacji projektu Ogrodu Technicznego wpłynie na lepsze wykorzystanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na przedsiębiorczość mieszkańców. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru, rozwój funkcji rekreacyjnej, szczególnie poprzez rozbudowę spójnej koncepcji Technicznego Ogrodu. W wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w przestrzeniach publicznych. Wzrośnie atrakcyjność obszaru zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających, dzięki atrakcyjnej ofercie rekreacji, w tym funkcjonalnie i estetycznie zagospodarowanej przestrzeni. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 2, 3, 4, 6, 8 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych i publicznych nieużytkowanych i zdegradowanych obiektów i przestrzeni oraz zwiększenie ich efektywności energetycznej i poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz stanu małej architektury.

	<p>5) w sferze środowiskowej: 3 – działania związane z zagospodarowaniem przestrzeni przyczynią się do uporządkowania zieleni i wzrostu ilości terenów zieleni urządzonej.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej: 4 – projekt wykorzystuje potencjał stworzonego centrum rekreacyjnego na obszarze i aktywności mieszkańców. 2) w sferze gospodarczej: 2, 3 – projekt wykorzystuje przedsiębiorczość mieszkańców, których liczba na obszarze rewitalizacji jest wyższa niż średnia dla gminy. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2, 3, 4 – projekt wykorzystuje wszystkie potencjały związane z przestrzenią i funkcjonalności obszaru, związane głównie z miejskim charakterem osiedla. W dużej części będzie dotyczył obiektów użyteczności publicznej, jak np. Urząd Gminy, Przedszkole Samorządowe.
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa estetyki i funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – rozwój oferty rekreacyjnej; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości; – poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – poprawa stanu technicznego i zwiększenie funkcjonalności budynków użyteczności publicznej; – poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego; – aktywizacja mieszkańców; – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem [odwiedzający/rok]. – Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach [os/rok].

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z projektem/przedsięwzięciem rewitalizacyjnym: 2, 3, 4 i 5. Efekty zaplanowanego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 3, 4, 5, 6.
---	--

Tabela 5 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	Budowa Domu Kultury z salą widowiskową w Gorzycach		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	15 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>1. Rozwój oferty kultury, rekreacji i możliwości rozwoju pasji poprzez budowę nowej siedziby Gminnego Ośrodka Kultury. Realizacja ponadlokalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych w nowym obiekcie Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach. Obiekt będzie pełnił funkcje społeczne, gospodarcze, edukacyjne.</p> <p>Zakres rzeczowy obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) salę widowiskową ze sceną oraz zautomatyzowaną, składaną widownią, zapleczem magazynowym i garderobianym, z wyposażeniem dźwiękowo-oświetleniowo-projekcyjnym; b) salę konferencyjno-szkoleniową (do 50 osób), z możliwością projekcji multimedialnych oraz z możliwością podłączenia wielu urządzeń elektrycznych, wykorzystywaną do zajęć tanecznych, konkursów, małych koncertów, spotkań autorskich, obrad Rady Gminy; c) 3 pomieszczenia administracyjne (dyrekcja, księgowość itd.); d) hall szatniowo-wystawienniczy z możliwością prezentacji obrazów, fotografii itp., z możliwością organizowania wernisaży; e) pomieszczenie na zakładowe archiwum, pracownię muzyczną (pomieszczenie wielofunkcyjne), pracownię ogólną z dużym zapleczem magazynowym, pomieszczenie magazynowe, zaplecze socjalne, kotłownię, pomieszczenie gospodarcze, toalety oraz prysznic. <p>Budynek planuje się zaprojektować pod kątem zeroemisyjności, z zastosowaniem wielu elementów OZE. Będzie on również dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Planowany projekt polegający na budowie nowego budynku Domu Kultury stanowi niezbędny element szerszej koncepcji w ramach realizowanego procesu rewitalizacji. Przyczyni się on do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji oraz regeneracji obszaru rewitalizacji. Proces rewitalizacji Gminy Gorzyce rozpoczął się w trakcie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, który obowiązywał w latach 2017–2020. Wtedy po wyznaczeniu obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji, na których koncentrowały się przede wszystkim problemy o charakterze społecznym, powstała szeroka koncepcja przeprowadzenia procesu rewitalizacji. Rewitalizacja Gminy Gorzyce obejmowała realizację kilku następujących po sobie etapów (zadań) rewitalizacyjnych, których część została zrealizowana do roku 2020. Kolejne zadania zaplanowane w okresie do roku 2030, w tym budowa nowej siedziby Gminnego Ośrodka Kultury, pozwolą zakończyć</p>		

	<p>kompleksowy proces rewitalizacji gminy i będą elementem szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi, rozumianymi jako strategia urbanistyczna, która ma wygenerować publiczną przestrzeń zgodną z potrzebami mieszkańców miejscowości.</p> <p>Obecny budynek Gminnego Ośrodka Kultury nie spełnia standardów oczekiwanych przez mieszkańców, jest budynkiem starym w nienajlepszym stanie technicznym i ograniczającym możliwości rozwoju usług instytucji kultury. Nie jest możliwa rozbudowa obecnego budynku, co wynika z braku możliwości potwierdzenia prawa własności nieruchomości, na której jest on zlokalizowany. Gmina Gorzyce jest jedynie posiadaczem działki, na której zlokalizowany jest budynek, a nie jej właścicielem, a kwestie własnościowe w tym przypadku są bardzo skomplikowane.</p> <p>Warto zwrócić uwagę, że Gmina Gorzyce, w tym szczególnie wyznaczony obszar rewitalizacji, charakteryzuje się zabudową i usługami stanowiącymi potencjał do rozwoju w kierunku uzyskania statusu miasta. Gorzyce są gminą, w której prężnie działają zespoły muzyczne, taneczne, a także orkiestra dęta. Obiekt kultury, w którym możliwa będzie realizacja szerokiej i ciekawej oferty kulturalnej, będzie sprzyjał integracji mieszkańców, zarówno międzypokoleniowej, jak i między mieszkańcami rdzennymi a ludnością napływową.</p> <p>Należy podkreślić, że na całym obszarze rewitalizacji nie istnieje żaden budynek będący własnością gminy, który jest zdegradowany i/lub nieużytkowany i mógłby być zaadaptowany na cele Domu Kultury.</p> <p>Dzięki tej inwestycji Osiedle Gorzyce zyska miejsce służące organizacji imprez kulturalnych oraz integracji lokalnej społeczności. W ramach projektu planuje się także zagospodarowanie terenu przyległego, poprzez wykonanie, terenów zielonych, drogi dojazdowej, chodników wewnętrznych i miejsc parkingowych.</p> <p>Wybudowany budynek Domu Kultury będzie nowoczesną, funkcjonalną przestrzenią, w której odbywać się będą liczne wydarzenia kulturalno-artystyczne i edukacyjno-społeczne (warsztaty, zajęcia dla dzieci i młodzieży, spektakle teatralne, kameralne koncerty).</p> <p>Działalność nowego Domu Kultury opierać się będzie na współpracy z mieszkańcami, a także stanie się przestrzenią integracji sąsiedzkiej oraz miejscem, w którym będą inicjowane i realizowane liczne inicjatywy oddolne. Nowe centrum kultury stanie się także przestrzenią integrującą lokalnych aktywistów, artystów, animatorów kultury oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz kultury, edukacji, harmonijnej komunikacji społecznej oraz wspierających rozwój społeczności lokalnej osiedla i sąsiadujących wsi.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Gorzyce, partnerzy społeczni i gospodarczy</p>
<p>Grupy docelowe</p>	<p>Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami będą również mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 5, 6, 9, 10, 11 – prowadzone działania przyczynią się do poszerzenia oferty kultury, rekreacji, edukacji i rozwoju lokalnego, co wpłynie na rozwiązanie problemów związanych z niską aktywnością, szczególnie ludzi młodych oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – w wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w obiektach

	<p>i przestrzeniach publicznych, w tym w Gminnym Ośrodku Kultury. Wzrośnie atrakcyjność obszaru dzięki atrakcyjnej ofercie kulturalnej.</p> <p>3) w sferze technicznej: 1, 2, 3, 4, 5 – projekt jest odpowiedzią na zgłaszany przez mieszkańców obszaru i władze samorządowe oraz przedstawicieli instytucji kultury problem niewystarczających możliwości lokalowych w stosunku do potrzeb Gminnego Ośrodka Kultury.</p> <p>4) w sferze środowiskowej: 3, 4 – montaż OZE przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego następujące potencjały (tabela 4):</p> <p>1) w sferze społecznej: 3 – projekt wykorzystuje potencjał aktywnych organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, działających szczególnie w zakresie kultury.</p> <p>2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – walory środowiskowe obszaru wzmocnią efekt realizacji projektu, szczególnie w zakresie oddziaływania OZE.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój lokalnych podmiotów prowadzących działalność kulturalną; – podniesienie jakości infrastruktury kultury oraz zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej; – wzrost uczestnictwa w kulturze; – rozwój oferty edukacyjnej; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – zwiększona współpraca między władzami lokalnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi; – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.]. – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem [odwiedzający/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 4.</p> <p>Efekty zaplanowanego projektu wzmocnią również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 3.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Rozbudowa wraz z przebudową budynku administracyjnego Urzędu Gminy Gorzyce</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	7 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Rozbudowę wraz z przebudową budynku administracyjnego Urzędu Gminy Gorzyce i dostosowanie do pełnienia funkcji społecznych, administracyjnych, zlokalizowanego przy ul. 3-go Maja 4, polegającą na:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rozbudowie wraz z przebudową istniejącego budynku w kierunku południowym; b) wykonaniu nowych instalacji: wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, gazowej, elektrycznej, teletechnicznej, wentylacyjnej; c) wykonaniu instalacji OZE, w tym instalacji fotowoltaicznej o łącznej mocy ok. 37 kW ze wzmocnieniem konstrukcji dachu wraz z magazynem energii elektrycznej oraz montaż gruntowej pompy ciepła; d) przebudowie pozostałej części budynku w celu dostosowania jej do współczesnych wymogów BHP, wymogów przeciwpożarowych oraz dostępności dla osób niepełnosprawnych. <p>(Szacunkowa wartość tej inwestycji 7 mln)</p> <p>Obiekt po przebudowie będzie przystosowany do korzystania przez osoby z niepełnosprawnością. Przebudowa jest niezbędna ze względu na zdiagnozowane problemy w sferze technicznej, zły stan istniejącego budynku oraz na konieczność zwiększenia powierzchni użytkowej dla pracowników i poprawy obsługi Klientów.</p> <p>Przebudowana podyktowana jest przede wszystkim bezpieczeństwem, ale przełoży się również na komfort obsługi mieszkańców – obecny budynek jest za mały na rosnącą ilość Klientów oraz liczbę prowadzonych spraw.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, partnerzy społeczni i gospodarczy		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami będą również mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3 – w wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych, w tym w Urzędzie Gminy. Wzrośnie atrakcyjność obszaru zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających. 2) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 2, 3, 8 – projekt jest odpowiedzią na zgłaszany przez mieszkańców obszaru i władze samorządowe oraz przedstawicieli instytucji kultury problem niewystarczających możliwości lokalowych w stosunku do potrzeb Urzędu Gminy Gorzyce. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 2, 3, 4 – projekt wykorzystuje wszystkie potencjały związane z przestrzenią i funkcjonalnością obszaru, związane głównie z miejskim charakterem osiedla. W dużej części będzie dotyczył obiektów użyteczności publicznej, jak np. Urząd Gminy. 		

Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: <ul style="list-style-type: none"> – poprawa estetyki i funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – poprawa stanu technicznego i zwiększenie funkcjonalności budynków użyteczności publicznej; – poprawa jakości życia mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu:</i> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem [odwiedzający/rok].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 4. Efekty zaplanowanego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 3.

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Czyste środowisko i wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	11 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje: <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa i modernizację stanu dróg i chodników dla pieszych, szczególnie w otoczeniu obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenie ogólnej powierzchni parkingów przy terenach i obiektach publicznych; (przebudowa dróg na Osiedlu Gorzyce: ul. Metalowców, ul. 11 listopada) (Szacunkowa wartość tej inwestycji ok. 7 mln zł) 2. Zwiększanie dostępu i poprawa jakości infrastruktury komunalnej na terenie Osiedla Gorzyce poprzez przebudowę i modernizację infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej (wartość zadania 4 mln); 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, partnerzy społeczni i gospodarczy		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):		

problemy i potencjały	<p>1) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 3 – działania z zakresu przebudowy dróg przyczynią się nie tylko do poprawy jakości dróg i chodników, ale też ich estetyki.</p> <p>2) w sferze technicznej: 1, 4, 5 – projekt przyczyni się do poprawy stanu technicznego dróg i chodników</p> <p>3) w sferze środowiskowej: 1, 2 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji, zwiększy świadomość ekologiczną mieszkańców.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego następujące potencjały (tabela 3):</p> <p>1) w sferze środowiskowej: 2 – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze.</p>
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrost kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego; – poprawa stanu i ilości zasobów wodnych; – ograniczenie niedostatecznie oczyszczonych ścieków przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych. <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wytworzona energia odnawialna ogółem [MWh/rok]. – Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem [osoby].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2.,5</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem OZE		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	2,5 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Celem projektu jest remont i modernizacja urządzeń towarzyszących infrastrukturze drogowej z uwzględnieniem zdolności wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Planowany zakres zadań będzie obejmował będzie wykonanie robót polegających na wymianie słupów oświetleniowych wraz z opravami oraz układem sterowniczo-pomiarowym.		

	W Gminie Gorzyce wymiany wymaga 352 szt. opraw oświetleniowych na energooszczędne, 228 słupów oświetleniowych. Poza tym wymiany wymaga również 7 szaf z układem sterowniczo-pomiarowym.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce,
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy.
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 2 – poprawa jakości stanu powietrza oraz wysokiej jakości środowisko i niezależność energetyczna przyczynią się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej obszaru, 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 3 – wymiana słupów i oświetlenia przyczyni się do poprawy estetyki. 3) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 4, 5 – projekt przyczyni się do poprawy warunków technicznych istniejącego oświetlenia ulicznego. 4) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2 – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – redukcja emisji szkodliwych substancji; – zmniejszenie kosztów zużycia energii; <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Wytworzona energia odnawialna ogółem [MWh/rok].
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2., 4

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	2 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP4) / Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 / środki krajowe Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zadania, które przewiduje się zrealizować w ramach projektu, to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja spotkań otwartych, spotkań ze znanymi osobami; ▪ krzewienie poszanowania tradycji osiedla, gminy, regionu, a także kraju, poprzez organizowanie odczytów, prelekcji, spotkań oraz imprez plenerowych; ▪ wspieranie i organizowanie wydarzeń upowszechniających rekreację oraz aktywność sportową wśród mieszkańców; ▪ współpraca z organizacjami społecznymi na terenie osiedla i Gminy Gorzyce, ▪ organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Gorzycach, Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach, szkoły podstawowe z obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 4, 7, 8, 12 – realizacja projektu przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej i integracji, a co za tym idzie aktywności i zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. 2) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2 – projekt w swoim zakresie przewiduje działania edukacyjno-animacyjne związane z edukacją ekologiczną. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 4, 7 – aktywne organizacje pozarządowe i instytucje kultury mogą być realizatorami projektu. 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4 – lokalizacja i infrastruktura dostępna na obszarze będą ważnym czynnikiem umożliwiającym realizację projektu. 		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększona tożsamość lokalna mieszkańców; – zwiększona świadomość ekologiczna wśród mieszkańców; – poprawa jakości i rozszerzenie usług społecznych na terenie gminy; – pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba opracowanych i wdrożonych „Programów wsparcia pasji i talentów dla uczniów szkół podstawowych” [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczestników imprez i/lub wspólnych prac [osoby/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 7

<p>Nazwa projektu</p>	<p><i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i></p>		
<p>Lokalizacja</p>	<p>Obszar rewitalizacji</p>	<p>Okres realizacji</p>	<p>2023–2030</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>2 mln</p>	<p>Główne źródło finansowania</p>	<p>Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027</p>
<p>Zakres rzeczowy realizowanych zadań</p>	<p>Projekt obejmuje działania mające na celu zapobieganie marginalizacji, włączenie społeczne oraz wspieranie uczenia się przez całe życie, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej, w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających; 2. Cyfryzację szkół, zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i edukację w zakresie cyberbezpieczeństwa; 3. Realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych dla dorosłych; 4. Organizację spotkań z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. 5. Działania podejmowane w ramach aktywnego włączenia społecznego, dotyczące osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, w celu poprawy ich funkcjonowania w społeczeństwie, jak również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. 		

	<p>6. Rozwój kompetencji kluczowych i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców.</p> <p>7. Wspieranie budowania potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się prowadzenie kampanii informacyjnych, doradztwa indywidualnego i grupowego związanego z możliwościami zewnętrznego finansowania projektów na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto planuje się nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wsparcia merytoryczno-finansowego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć swoją działalność (w szczególności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji). Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.</p>
Podmioty realizujące projekt	Gmina Gorzyce, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły z obszaru rewitalizacji.
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym szczególnie osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby biernie zawodowo, dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe. Ze względu na charakter projektu odbiorcami mogą być również mieszkańcy pozostałych obszarów gminy, w tym szczególnie obszaru zdegradowanego.
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 3, 4, 8, 12 – realizacja projektu przyczyni się do ograniczenia negatywnych konsekwencji problemów społecznych, zapobiegania rozwarstwieniu społecznemu i zwiększy aktywność społeczną i zawodową mieszkańców. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 2, 3 – wzrost kompetencji i kwalifikacji mieszkańców przyczyni się do wzrostu ich możliwości zatrudnienia, a w niektórych przypadkach może doprowadzić do wzrostu przedsiębiorczości. 3) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2 – projekt przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 3, 6 – dzięki dostępności miejsc opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, łatwiejsze będzie wejście na rynek pracy rodzicom, którzy podniosą swoje kompetencje i zdobędą kwalifikacje w projekcie. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 3, 4, 5 – współpraca wielosektorowa – mieszkańcy z wysokimi kwalifikacjami będą korzystać z potencjałów obszaru w sferze gospodarczej, w szczególności z rosnącej liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw, a tym samym miejsc pracy.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i></p>

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – włączenie społeczne osób wykluczonych; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na obszarze rewitalizacji; – wzrost partnerstw wielosektorowych. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem [osoby]. – Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [osoby]. – Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [osoby]. – Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [osoby].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszym etapem było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać do Urzędu Gminy za pomocą fiszek projektowych dostępnych na stronie internetowej gminy, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w Urzędzie Gminy Gorzyce. Wszystkie założenia dokumentu i elementy projektów były konsultowane z różnymi grupami interesariuszy zarówno podczas otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji jak i podczas posiedzeń Komitetu Rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe, ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 3), są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową.

Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjał do rozwoju w kierunku statusu miasta – jego wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki

takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Kompleksowe działania dotyczące rozwoju atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, spowodują wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne, realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru: *Zrewitalizowany obszar Gminy Gorzyce to miejsce ożywione społecznie i gospodarczo, integrujące i aktywizujące lokalną społeczność.*

W tabeli 11 przedstawione zostały potencjalne planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych.

Tabela 11 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych

Lp.	Nazwa projektu	Planowane źródło finansowania	Alternatywne źródło finansowania
1.	<i>Techniczny Ogród – Rewitalizacja centrum Gorzyc – uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w centrum Osiedla Gorzyce</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP5, CP4) / budżet gminy i ewentualnych partnerów	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021–2027 (w zakresie cyfryzacji); – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne; – Inne.
2.	<i>Budowa Domu Kultury z salą widowiskową w Gorzycach</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP2) / budżet gminy i ewentualnych partnerów	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027; – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; – Środki prywatne i inne.
3.	<i>Rozbudowa wraz z przebudową budynku administracyjnego Urzędu Gminy Gorzyce</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP2)	<ul style="list-style-type: none"> – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
4.	<i>Czyste środowisko i wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP2) / Rządowy Fundusz Polski Ład / budżet gminy i ewentualnych partnerów	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027; – Krajowy Plan Odbudowy; – Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; – Środki prywatne i inne.
5.	<i>Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem OZE</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP2) / Rządowy Fundusz Polski Ład / budżet gminy i ewentualnych partnerów	<ul style="list-style-type: none"> – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027; – Krajowy Plan Odbudowy;

			– Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
6..	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP4) / Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 / środki krajowe Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego / budżet gminy i ewentualnych partnerów	– Krajowy Plan Odbudowy; – Środki prywatne; – Inne.
7.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027 (CP4) / Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 / budżet gminy i ewentualnych partnerów	– Krajowy Plan Odbudowy; – Środki prywatne; – Inne.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 12), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 12 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	<p>Zakres tematyczny przedsięwzięcia dotyczy przede wszystkim działań na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad ww. osobami (w tym osobami starszymi), obejmujący:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej w nowych jak i istniejących placówkach zapewniających opiekę dzienną, w tym osób starszych, niepełnosprawnych, chorych. 2) Dostosowanie obiektów i powierzchni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych – stworzenie Dziennego Domu Opieki; 3) Rozwój i poprawę dostępności do usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, m.in. usług asystenta osoby niepełnosprawnej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usług opieki wytchnieniowej. <p>W ramach przedsięwzięcia zrealizowany zostanie m.in. projekt Dziennego Domu Pomocy Społecznej (DDPS). Projekt skierowany będzie do wszystkich mieszkańców, w tym szczególnie mieszkańców obszaru rewitalizacji, gdzie nie ma obiektów, które można by wykorzystać na ten cel. Podczas realizacji zadań podmioty realizujące będą wspierać działania z zakresu Programu <i>Dostępność Plus</i>, czyli będą zapewniać swobodny dostęp do dóbr i usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach.</p>	<p style="text-align: center;">Cel 1. Kierunek działania 1.1.</p>

2.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Zakres dotyczy: boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, kortów tenisowych itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów. W ramach przedsięwzięcia planuje się m.in. na obszarze rewitalizacji oraz poza nim: przebudowę i/lub budowę Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Gorzycach wraz z zapleczem sportowym; Szkole Podstawowej w Furmanach; przebudowę/budowę boiska ze sztuczną nawierzchnią wraz z zadaszeniem oraz oświetleniem w Gorzycach; budowę infrastruktury na potrzeby turystyki kajakowej, rowerowej i kamperowej przy rzekach Łęg, San i Wisła.	CEL 1. Kierunek działania 1.2. CEL 2. Kierunek działania 2.3.
3.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę, rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej szczebla podstawowego; wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni w szkołach podstawowych; rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.
4.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju e-administracji oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki i kultury w zakresie m.in.: 1) budowy systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów; 2) budowy szeroko dostępnych dla obywateli regionalnych platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) budowy teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) tworzenia, rozwijania rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) budowy, przebudowy lub zakupu systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych; 6) budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej;	CEL 2. Kierunek działania 2.3.
5.	<i>Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej</i>	Aby podjąć zatrudnienie lub założyć własną działalność gospodarczą, mieszkańcy muszą mieć zapewnioną opiekę nad swoimi dziećmi. Dostępność do tego typu usług zachęci młodych rodziców do aktywności zawodowej. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się	CEL 2. Kierunek działania 2.1 Kierunek działania 2.3

		<p>m.in.: rozwój istniejących i tworzenie nowych podmiotów opieki nad dziećmi do lat 3 (m.in. żłobki, żłobki przyzakładowe, kluby dziecięce); miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w formie dziennego opiekuna; nowych miejsc opieki w istniejących instytucjach opieki nad dziećmi (m.in. żłobkach i przedszkolach); zwiększenie dostępności usług opieki nad dziećmi (w tym poprzez pokrycie kosztów opieki) dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, dla których obowiązek opieki nad dziećmi stanowi barierę w dostępie do rynku pracy.</p>	
6.	<p><i>Modernizacja osiedlowej sieci komputerowej</i></p>	<p>W dobie dzisiejszych możliwości pracy zdalnej, ciągłego rozwoju technologii, a co za tym idzie technicznych wymagań związanych z efektywnością i jakością wykonywanej pracy czy nauki, konieczna jest modernizacja sieci komputerowej. Głównym zadaniem w ramach realizowanego projektu będzie wymiana dotychczasowego okablowania na kable światłowodowe oraz zastosowanie odpowiednich urządzeń technicznych. Celem jest poprawa dostępu mieszkańców do wysokiej jakości usług. Duże znaczenie będzie miało stworzenie warunków do pracy zdalnej, co nie tylko przełoży się na wzrost możliwości pracy na lokalnym rynku pracy, ale też wzmocni potencjał osiedleńczy obszaru.</p>	<p>CEL 2. Kierunek działania 2.3</p>

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji, zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, znacznej części osiedla Gorzyce, gdzie zlokalizowane są funkcje centrotwórcze, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji – obejmie teren całej gminy. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ze względu na charakter działań, obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań, szczególnie w sferze społecznej, można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem, wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla

wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań, koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego oraz utratą pierwotnie pełnionych funkcji przez podobszary rewitalizacji. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji) uwzględniająca specyfikę terenu. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 13, gdzie przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 3).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej.

Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 3 części III dokumentu.

Tabela 13 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOLECZNA	<i>Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 2	1, 2, 3, 4, 5, 6
		Cel rewitalizacji 2	2.1.		
	<i>Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 2, 6, 7	4
	<i>Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu i zwiększenie możliwości zatrudnienia</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 2, 6, 7	1, 2, 5
	<i>Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1, 2, 6, 7	1, 2, 5
	<i>Utrzymanie wysokiej jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1, 6, 7	1, 2, 3, 4
	<i>Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług publicznych i ulepszenie oferty kulturalnej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	2, 6	1, 2, 3, 4, 5, 6,
GOSPODARCZA	<i>Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.3.	1, 2, 6, 7	2, 3, 4, 6,
	<i>Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.3.	1, 2, 6, 7	2, 3, 4, 6,

PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<i>Tworzenie warunków technicznych do aktywności rodzin i grup społecznych obszaru rewitalizacji, a także zapewnienie dostępu do podstawowych usług publicznych i kulturalnych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1.	1, 2, 4, 5	1, 5,
	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1	5, 6,
	<i>Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 2	4, 6,
TECHNICZNA	<i>Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	3	1, 2
	<i>Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	1, 2, 3, 4	2, 6,
ŚRODOWISKOWA	<i>Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	3	2
	<i>Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	1, 2, 3	2
	<i>Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 2, 3, 4	4
	<i>Uporządkowanie oraz uzupełnienie zieleni urządzonej na terenach publicznych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1.	1, 2	4, 5, 6

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Gorzyce przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Referacie Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Gorzyce, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordinator będzie współpracował z innymi pracownikami Urzędu Gminy Gorzyce, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów Urzędu Gminy Gorzyce i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się również, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść też przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Gorzyce, powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem Nr 63/23 Wójta Gminy Gorzyce z dnia 11.07.2023 r. r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2014–2020, a także komplementarnymi projektami społecznymi planowanymi do wdrażania w ramach polityki spójności 2021–2027.

Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2014–2020 samorząd gminy zrealizował wiele projektów z naciskiem na rozwiązanie problemów w sferze społecznej lub na podniesienie poziomu życia mieszkańców. W ramach obowiązywania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce* przyjętego Uchwałą Nr XXXIX/262/17 Rady Gminy Gorzyce z dnia 28 czerwca 2017 r., zaplanowano szereg działań rewitalizacyjnych szczególnie w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, które z powodzeniem zostały zrealizowane na obszarach rewitalizacji. Działania te stanowią podstawę do jego kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz w wyniku realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030*. Planuje się ich rozwinięcie, szczególnie w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji mieszkańców, a co za tym idzie – ich przedsiębiorczości oraz poziomu życia, a także tworzenia miejsc aktywizacji lokalnej społeczności, zapewniając dostęp do szeroko rozumianej kultury i rekreacji.

Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych przez Gminę Gorzyce (lub w partnerstwie), obejmujących swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mających na niego wpływ społeczno-gospodarczy, przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Gorzyce

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Źródło Finansowania
<i>Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Gorzyce poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji Gorzyce oraz przebudowę oczyszczalni ścieków w Gorzycach</i>	Gmina Gorzyce	4 838 922,76	2 240 385,18	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 4.3</i>
<i>Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Gminie Gorzyce poprzez termomodernizację Zespołu Szkół we Wrzawach oraz Szkoły Podstawowej nr 1 im. ks. A. Osetka w Gorzycach</i>	Gmina Gorzyce	1 578 659,31	1 253 015,52	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 3.2</i>
<i>Utworzenie żłobka w Gminie Gorzyce</i>	Gmina Gorzyce	780 135,47	661 114,19	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 7.4</i>

<i>Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych PSZOK w miejscowości Gorzyce</i>	Gmina Gorzyce	597 016,24	382 979,23	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 4.2</i>
<i>Poprawa funkcjonowania systemu ratowniczo-gaśniczego i przeciwdziałanie zagrożeniom w Gminie Gorzyce poprzez zakup i dostawę średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego z wyposażeniem dla OSP Sokolniki</i>	Gmina Gorzyce	849 500,00	249 837,94	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 4.1</i>
<i>Remont boisk sportowych w miejscowościach Furmany i Trześć zniszczonych w wyniku powodzi w 2010 roku</i>	Gmina Gorzyce	612 829,78	494 917,54	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 5.3</i>
<i>Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gmin: Baranów Sandomierski, Gorzyce, Horyniec-Zdrój, Lubaczów, miast Lubaczów, Narol, Nowa Dęba</i>	Gmina Lubaczów	16 106 400,60	9 900 256,32	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 3.1</i>
<i>Rozwój infrastruktury oraz oferty kulturalnej na terenie gmin Baranów Sandomierski i Gorzyce wchodzących w skład MOF Tarnobrzeg</i>	Gmina Baranów Sandomierski	5 344 206,25	3 858 149,41	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 Działanie 4.4</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Ministerstwa Rozwoju – Mapa Dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu

Społecznego Plus (EFS+), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale 3 części III, dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych), następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy.

KOMPLEMENTARNOŚĆ I INTEGROWANIE NA POZIOMIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Kierunki działań określone w Gminnym Programie Rewitalizacji dzięki temu, że dotyczą: włączania społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, pobudzania aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców, kształtowania funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej oraz zapewniania dostępności i wysokiej jakości usług – integrują działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, oddziałując kompleksowo na sytuację kryzysową.

Projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym i inwestycyjnym wzajemnie się uzupełniają i rozwiązują zdiagnozowane problemy oraz wykorzystują lokalne potencjały odpowiadając na określone potrzeby, co zostało przedstawione w tabeli 11, a także w zakresie rzeczowym poszczególnych projektów podstawowych jako: „Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi”.

3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i planistycznego ⁹
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	<i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</p> <p>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</p> <p>Założenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji wpisują się w większość celów wskazanych w Agendzie, przy czym największa spójność występuje pomiędzy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Celem 1 GPR Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców</i>, a następującymi celami Agendy: 1 <i>Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie</i>, 3 <i>Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt</i>, 4 <i>Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie</i>, 8 <i>Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich</i>; 2. <i>Celem 2 GPR Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, a następującymi celami Agendy: 6 <i>Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną</i>

⁹ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>gospodarkę zasobami wodnym, 7 Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 11 Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 13 Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom i 15 Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</p>
<p>2.</p>	<p>Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce</p>	<p>Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej; • Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa; • Lepiej połączona Europa; • Europa o silniejszym wymiarze społecznym; • Europa bliżej obywateli; • Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków. <p>Proces rewitalizacji wpisuje się wprost w cel polityki 5 „Europa bliżej obywateli”: szczególnym rodzajem działań podejmowanych w ramach CP5 będzie kontynuacja procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Wspierane będą kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W Umowie Partnerstwa określono oczekiwane rezultaty interwencji w ramach poszczególnych celów. Jednym z rezultatów przewidzianych w ramach CP5 jest przyczynienie się działań związanych z rewitalizacją: do zmniejszenia problemów społecznych i gospodarczych w obszarach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji. Realizacja celu poprawi także bezpieczeństwo przestrzeni publicznych i zdolności samorządu lokalnego do współpracy w zakresie polityki bezpieczeństwa oraz reagowania na różnego rodzaju zagrożenia w przestrzeni publicznej.</p> <p>Wszystkie założone cele i kierunki działań w niniejszym GPR są spójne i zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa i wpisują się szczególnie w Cel Polityki 5.</p>

<p>3.</p>	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.</p>	<p>Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.</i> (SOR) jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</i> Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu.</p> <p>Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia SOR, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszego GPR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cel szczegółowy I <i>Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną</i> – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.3. <i>Wzmocnienie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców;</i> 2. Cel szczegółowy II <i>Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</i> – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i>
<p>4.</p>	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i> (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;</i> - <i>Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</i> - <i>Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.</i> <p>W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych;</i> – 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;</i> – 2.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – 3.2. <i>Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym;</i> – 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i> <p>Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami KSRR 2030, w myśl celu 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.</i> Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi.</p>
<p>5.</p>	<p>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</i> (PEP2030) stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców,</i> został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska:</p> <p><i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i></p>

		<p><i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i></p> <p><i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i></p> <p>Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiada w szczególności Cel 2. GPR: <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych, kierunek działań 2.2. Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p>
6.	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</p>	<p>GPR wykazuje spójność ze wszystkimi celami <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: <i>Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;</i> – Cel szczegółowy 2: <i>Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;</i> – Cel szczegółowy 3: <i>Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.</i> <p>Cel główny <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i> stanowi <i>wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków</i>, co w sposób bezpośredni wiąże się także z wizją przyjętą w GPR, która obrazuje obszar rewitalizacji w przyszłości jako bezpieczne miejsce dobrej jakości życia aktywnych mieszkańców. Oba dokumenty kładą nacisk na rozwój kultury i budowanie tożsamości. W <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego</i> przyjęto, że digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie zbiorów dziedzictwa kulturowego za pomocą Internetu należą do najważniejszych przedsięwzięć prowadzących do rozwoju kultury cyfrowej w Polsce. W ramach projektów podstawowych GPR przewiduje się m.in. cyfryzację szkół, zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i edukację w zakresie cyberbezpieczeństwa (projekt nr 5).</p>
7.	<p>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</p>	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W <i>Strategii</i> przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>GPR Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>:</p> <p>Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych;</i> • Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast;</i> • Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska;</i> <p>Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji III.1 <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa;</i> • Kierunek interwencji III.2 <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy.</i>

		<p>Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach GPR będzie zwiększenie dostępności cyfrowej na obszarach wiejskich, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internecie rzeczy, technologii satelitarnych, e-handlu. Do najważniejszych pozarolniczych wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, zaliczono m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, w tym: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami niepełnosprawnymi i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – działania te zostały zaplanowane w ramach projektów podstawowych. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki przedszkolnej i żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych.</p>
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
<p>8.</p>	<p>Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</p>	<p>W <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> wskazano 5 obszarów, dla których określono cele szczegółowe i główne kierunki polityki rozwoju. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>, to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cel główny: <i>Kapitał ludzki i społeczny</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. <i>Edukacja;</i> 2.2. <i>Kultura i dziedzictwo kulturowe;</i> 2.3. <i>Regionalna polityka zdrowotna;</i> 2.4. <i>Rynek pracy;</i> 2.5. <i>Spółeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny;</i> 2.6. <i>Włączenie społeczne;</i> 2.7. <i>Aktywny styl życia i sport.</i> 2. Cel główny: <i>Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. <i>Bezpieczeństwo energetyczne i OZE;</i> 3.2. <i>Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki.</i> 3. Cel główny: <i>Dostępność usług</i>, w tym cele szczegółowe: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. <i>Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych;</i> 4.2. <i>Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych;</i> 4.3. <i>Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.</i> <p>Należy również zwrócić uwagę, że w <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> wskazano Gminę Gorzyce jako MOF Tarnobrzeg wraz z Liderem obszaru, miastem Tarnobrzeg i gminami partnerskimi: Nowa Dęba, Baranów Sandomierski oraz Grębów. Będą oni współdziałać celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg. MOF Tarnobrzeg posiada potencjał dywersyfikacji sektora przemysłu i nowoczesnych inicjatyw gospodarczych, funkcji rekreacyjnych i sportowych, z wykorzystaniem potencjału Jeziora Tarnobrzęskiego (m.in. sporty wodne).</p>

<p>9.</p>	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego¹⁰</p>	<p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP) wskazano, że na terenie województwa podkarpackiego znajduje się 12 obszarów funkcjonalnych. Gmina Gorzyce należy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg (MOF Tarnobrzeg). Lider obszaru, miasto Tarnobrzeg i cztery gminy partnerskie – Nowa Dęba, Baranów Sandomierski, Grębów i Gorzyce będą współdziałać celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg. Priorytetem rozwojowym obszaru jest: <i>Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców</i>. Funkcje rozwojowe obszaru: podstawowa – usługowa oraz towarzysząca – rekreacyjno-turystyczna, produkcyjna.</p> <p>Do wiodących kierunków zagospodarowania MOF Tarnobrzeg, spójnych z założeniami GPR Gminy Gorzyce na lata 2023–2030, należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;</i> • <i>poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym;</i> • <i>rozwój niektórych usług wyższego rzędu;</i> • <i>rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury.</i> <p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego opisano także Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu, do którego należy Gmina Gorzyce. Priorytet rozwojowy obszaru to: <i>Rozwój przemysłu nowoczesnych technologii</i>, a do funkcji rozwojowych należą: podstawowe – przemysłowa, usługowa oraz towarzyszące – rolnicza, turystyczna. Do wiodących kierunków zagospodarowania OFIP, zgodnych z założeniami GPR, należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój drobnej przedsiębiorczości;</i> • <i>rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe.</i> <p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego opisano także Wiejski Obszar Funkcjonalny, do którego również należy Gmina Gorzyce. Wiejski Obszar Funkcjonalny województwa podkarpackiego obejmuje gminy wiejskie i tereny wiejskie z gmin miejsko-wiejskich. Gmina Gorzyce należy do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego uczestniczącego w procesach rozwojowych. Do wiodących kierunków zagospodarowania obszaru, zgodnych z założeniami GPR, należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;</i> • <i>racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;</i> • <i>rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.</i>
POZIOM LOKALNY		
<p>10.</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030</p>	<p>Wizja: <i>Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową, stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej.</i></p> <p>Misja: <i>Tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się oraz rozwoju przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów</i></p>

¹⁰ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

		<p><i>endogenicznych zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania przestrzenią i poszanowaniem środowiska.</i></p> <p>W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, w Strategii sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne i dla każdego z nich dwa cele operacyjne. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania: <i>W ramach Strategii określono 4 zintegrowane projekty strategiczne, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.</i></p> <p>Jednym z projektów jest projekt nr 1 <i>Gmina Gorzyce atrakcyjna dla mieszkańca, odwiedzającego i turysty</i>, w ramach którego zaplanowano m.in. „budowę i/lub przebudowę Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzycach”. Celem projektu jest powstanie nowej i rozwój już istniejącej ogólnodostępnej infrastruktury kulturowej, sportowej i turystycznej. Realizacja tego celu wymaga inwestycji w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, wyposażenia obiektów, w tym w instalacje systemów wspierających zarządzanie instytucją np. w zakresie rozwoju usług cyfrowych, zapewniających ciągłość funkcjonowania w sytuacjach kryzysowych. Konieczne jest podejmowanie adaptacji obiektów w celu tworzenia nowoczesnych produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem form cyfrowych i wirtualnych.</p> <p>Projekt strategiczny nr 3 <i>Wykreowanie funkcjonalnego i estetycznego centrum Gorzyc</i>, ściśle związany jest z zaplanowanymi na obszarze rewitalizacji zadaniami, m.in. rewitalizacja osiedla Gorzyce – Etap I – „Rynek”; rozbudowa Technicznego Ogrodu w centrum Gorzyc.</p> <p>Projekty strategiczne przedstawione w Strategii są komplementarne z projektami planowanymi w GPR na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.</p>
<p>11.</p>	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce</p>	<p>Gmina Gorzyce posiada Studium (SUiKZP) przyjęte Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r.</p> <p>Założenia GPR są zgodne z kierunkami SUiKZP, w szczególności z następującymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie dogodnych miejsc zamieszkania, kreowanie miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców;</i> • <i>poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej;</i> • <i>eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych;</i> • <i>ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy utworzą nowe miejsca pracy;</i> • <i>wyznaczenie stref aktywności gospodarczej;</i> • <i>ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów;</i> • <i>zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez przebudowę i modernizację systemu komunikacji drogowej;</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy. <p>W SUiKZP widnieje zapis, iż: <i>zaleca się, aby miejscowość Gorzyce nadal spełniała funkcję ośrodka gminnego zapewniającego mieszkańcom dostęp do usług, zwłaszcza usług publicznych z zakresu oświaty, zdrowia, kultury i bezpieczeństwa publicznego. Ze względu na małomiasteczkowy układ morfologiczny, zabudowa mieszkaniowa powinna mieć tu przeważnie charakter jednorodzinny. Na obszarach zabudowy mieszkaniowej w pozostałych miejscowościach zaleca się zachowanie rolniczego charakteru i krajobrazu kulturowego poprzez utrzymanie w przewadze zabudowy zagrodowej.</i></p> <p><i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i> kładzie nacisk na rozwój centrum wsi, jednostki referencyjnej Gorzyce I – osiedle, aby stało się miejscem lokalnych przestrzeni publicznych, które będą pełnić funkcję przyjaznego i bezpiecznego miejsca spotkań mieszkańców, zapewniając integrację lokalnej społeczności, będą tam zlokalizowane w pobliżu najważniejsze funkcje administracyjne, usługowe, oświatowe itp.</p>
12.	<p><i>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gorzyce na lata 2019–2022 z perspektywą do roku 2024</i></p>	<p>Głównym celem dokumentu jest wdrażanie i realizacja polityki ochrony środowiska prowadzonej na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych. Program określa cele i działania mające na celu poprawę stanu środowiska, jak również ma umożliwić i ułatwić efektywne zarządzanie środowiskiem, zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją.</p> <p>Celem nadrzędnym POŚ, którego zapisy pośrednio korelują z zapisami niniejszej Strategii, jest <i>Poprawa stanu środowiska i podniesienie walorów przyrodniczych Gminy Gorzyce poprzez działania prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju</i>. Cel ten jest zgodny z Celem rewitalizacji 2 <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, Kierunek działania 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030 wskazuje, że głównym problemem na terenie gminy jest „niezadowalająca jakość życia mieszkańców”, czego skutkami są m.in. „niski udział dochodów własnych w dochodach gminy ogółem”, „mała liczba istniejących i nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw”, „niska ilość wydanych pozwoleń na budowę”, „niska różnorodność i atrakcyjność ofert pracy”, „niskie zarobki mieszkańców” czy też „migracje młodych osób”. Obszar rewitalizacji, ze względu na występowanie na nim czynników o różnym charakterze, które powodują sytuację kryzysową, a także ze względu na jego potencjał rozwojowy i znaczenie dla całej gminy, został wskazany w *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030* jako obszar strategicznej interwencji kluczowy dla gminy. W Strategii określono 4 cele operacyjne:

- *Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju;*
- *Wysoka jakość i dostępność usług publicznych;*

- *Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego;*
- *Mocny kapitał społeczny.*

Realizacja celów przyczyni się do osiągnięcia stanu określonego w wizji przedstawionej w Strategii, tj. „Wykorzystując miejski charakter Osiedla Gorzyce, potencjał turystyczny gminy wynikający z położenia w widłach Wisły i Sanu oraz wzmacniając współpracę międzysektorową stworzyliśmy atrakcyjne miejsce zamieszkania i aktywności społeczno-gospodarczej”. Założenia GPR wpisują się w tę wizję oraz we wszystkie wskazane powyżej cele, przy czym najbardziej spójne ze sobą są:

- cel szczegółowy Strategii *Przestrzeń i środowisko atrakcyjne do życia i rozwoju* jest spójny z kierunkiem działania 2.2. *Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska;*
- cel szczegółowy Strategii *Wysoka jakość i dostępność usług publicznych* jest spójny z kierunkiem działania 2.1. *Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze* oraz kierunkiem działania 2.3. *Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych;*
- cel szczegółowy Strategii *Atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego* jest spójny z kierunkiem działania 1.1. *Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem* oraz kierunkiem działania 1.3 *Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców;*
- cel szczegółowy Strategii *Mocny kapitał społeczny* jest spójny z kierunkiem działania 1.2. *Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej* oraz kierunkiem działania 2.1. *Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.*

Ponadto w zawartej w Strategii analizie SWOT przedstawiono najistotniejsze problemy (słabe strony), które są uzasadnieniem dla potrzeby przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych wpisujących się w ww. kierunki¹¹:

- spadek liczby ludności;
- starzejące się społeczeństwo;
- odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wyższy niż średnia w grupie porównawczej;
- niewystarczające dochody mieszkańców;

---

¹¹ *Strategia Rozwoju Gminy Gorzyce na lata 2021–2030*, str. 15–17.

- niewystarczający dostęp do sieci kanalizacyjnej;
- brak dziennych miejsc pobytu dla osób starszych;
- braki w infrastrukturze turystycznej;
- saldo migracji na 1 000 osób ujemne i dużo niższe niż średnia w Polsce i województwie podkarpackim;
- dochody ogółem gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia dla województwa i Polski;
- niewystarczająca ilość miejsc parkingowych w centrum Gorzyc.

Należy zwrócić uwagę, iż w Strategii w tabeli 15, w której wskazano dokumenty na poziomie lokalnym i dokonano oceny ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii, przy *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Gorzyce* wskazano: *w wyniku przeprowadzonej Ewaluacji ex-post stwierdzono konieczność aktualizacji dokumentu (bez zmiany obszaru rewitalizacji). Podczas aktualizacji należy kierować się spójnością ze Strategią.* Niniejszy dokument, zgodnie z powyższym, jest spójny z założeniami Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022–2026 Gminy Gorzyce jest dokumentem opracowanym zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), a za koordynację jego realizacji odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach. W Strategii tej określono trzy cele strategiczne:

1. *Cel strategiczny – Wsparcie rodziny;*
2. *Cel strategiczny – Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie;*
3. *Cel Strategiczny – Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu.*

Zadania realizowane w ramach powyższych celów będą częścią kompleksowych działań zaplanowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze. Dzięki temu wdrożenie wszystkich planów rewitalizacyjnych przyczyni się również do realizacji misji rozwoju społecznego gminy.

Gmina Gorzyce posiada Studium (SUiKZP) przyjęte *Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce*, w którym jest zapis: *zaleca się, aby miejscowość Gorzyce nadal spełniała funkcję ośrodka gminnego zapewniającego mieszkańcom dostęp do usług, zwłaszcza usług publicznych z zakresu oświaty,*

zdrowia, kultury i bezpieczeństwa publicznego. Ze względu na małomiasteczkowy układ morfologiczny, zabudowa mieszkaniowa powinna mieć tu przeważnie charakter jednorodzinny. Na obszarach zabudowy mieszkaniowej w pozostałych miejscowościach zaleca się zachowanie rolniczego charakteru i krajobrazu kulturowego poprzez utrzymanie w przewadze zabudowy zagrodowej.

Planowane do realizacji projekty pełniące głównie funkcje społeczne, gospodarcze, środowiskowe i związane z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych są w całości zgodne z obowiązującymi zapisami Studium. Wymagane zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego określone zostały w części IV, rozdziale 6 (podrozdział 6.2.) niniejszego GPR.

Wszystkie przedstawione założenia dokumentów strategicznych i planistycznych gminy są powiązane z opracowanym Gminnym Programem Rewitalizacji, szczególnie w sferze społecznej, poprzez rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz potencjały jakie posiada obszar rewitalizacji.

4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (w mln zł)	Środki publiczne					Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE			Krajowe środki publiczne		
				EFRR	EFS+	FS			
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	<i>Techniczny Ogród – Rewitalizacja centrum Gorzyc – uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w centrum Osiedla Gorzyce</i>	3,7	0,1	3,0	-	-	0,2	0,2	0,2
2.	<i>Budowa Domu Kultury z salą widowiskową w Gorzycach</i>	15,0	1,8	13,0	-	-	0,2	-	-
3.	<i>Rozbudowa wraz z przebudową budynku administracyjnego Urzędu Gminy Gorzyce</i>	7,0	1,6	5,0			0,2	0,2	
4.	<i>Czyste środowisko i wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>	11,0	0,5	10,0	-	-	0,1	0,2	0,2
5..	<i>Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem OZE</i>	2,5	0,5	2,0					
6..	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>	2,0	0,1	-	1,5	-	0,2	0,2	-
7..	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	2,0	0,1	-	1,5	-	0,2	0,2	-
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
2.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
3.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej</i>	1,0	0,3	-	0,5	-	0,2	-	-
4.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	2,0	0,4	0,4	0,9	-	0,3	-	-

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030

5.	<i>Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej</i>	5,0	1,0	1,5	-	-	1,0	0,5	1,0
6.	<i>Modernizacja osiedlowej sieci komputerowej</i>	0,5	0,1	0,15	-	-	0,1	0,05	0,1
SUMA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH		43,2	4,7	33,0	3,0	0,0	1,1	1,0	0,4
SUMA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH		14,5	3,0	6,45	1,4	0,0	2,0	0,55	1,1
SUMA		58,0	7,7	39,45	4,4	0,0	3,1	1,55	1,5

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Gorzyce przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Referacie Rozwoju i Promocji Gminy Urzędu Gminy Gorzyce. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Gorzyce odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami Urzędu Gminy Gorzyce, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów UG Gorzyce i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Dodatkowo Kierownik Referatu Rozwoju i Promocji odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono kosztów ich realizacji związanych z nowoutworzonym stanowiskiem pracy, dodatkowymi etatami czy ewentualnie funkcjonowaniem wyodrębnionej jednostki/komórki/spółki ds. rewitalizacji, zajmujących się koordynacją GPR. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała działania warunkujące sprawny i efektywny proces rewitalizacji, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. Koszty związane z zarządzaniem rewitalizacją sfinansowane zostaną z budżetu gminy, a dotyczyły będą: wynagrodzenia Koordynatora ds. rewitalizacji (część etatu pracownika poświęcona na zarządzanie rewitalizacją), obsługi technicznej i administracyjnej Zespołu Zadaniowego oraz Komitetu Rewitalizacji, zapotrzebowania na materiały biurowe i promocyjne, a także rezerwy na ewentualne nieprzewidziane wydatki. Przedstawione zostały w tabeli 17.

Tabela 17 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Gorzyce w latach 2023–2030

Lp.	Kategoria kosztów	Roczny szacunkowy koszt	Łączne szacunkowe koszty
1.	Wynagrodzenie Koordynatora ds. rewitalizacji	3 000,00 zł	12 000,00 zł
2.	Obsługa techniczna i administracyjna Zespołu Zadaniowego	5 000,00 zł	20 000,00 zł
3.	Obsługa techniczna i administracyjna Komitetu Rewitalizacji	1 000,00 zł	4 000,00 zł
4.	Zapotrzebowanie na materiały biurowe i promocyjne	500,00 zł	2 000,00 zł
5.	Rezerwa na nieprzewidziane wydatki	1 000,00 zł	4 000,00zł
SUMA		10 500,00 zł	42 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Gorzyce Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi, niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych, włączony zostanie Skarbnik Gminy.

Referat Rozwoju i Promocji w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Gorzyce w zakresie rewitalizacji, a także z partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej, to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021–2027 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

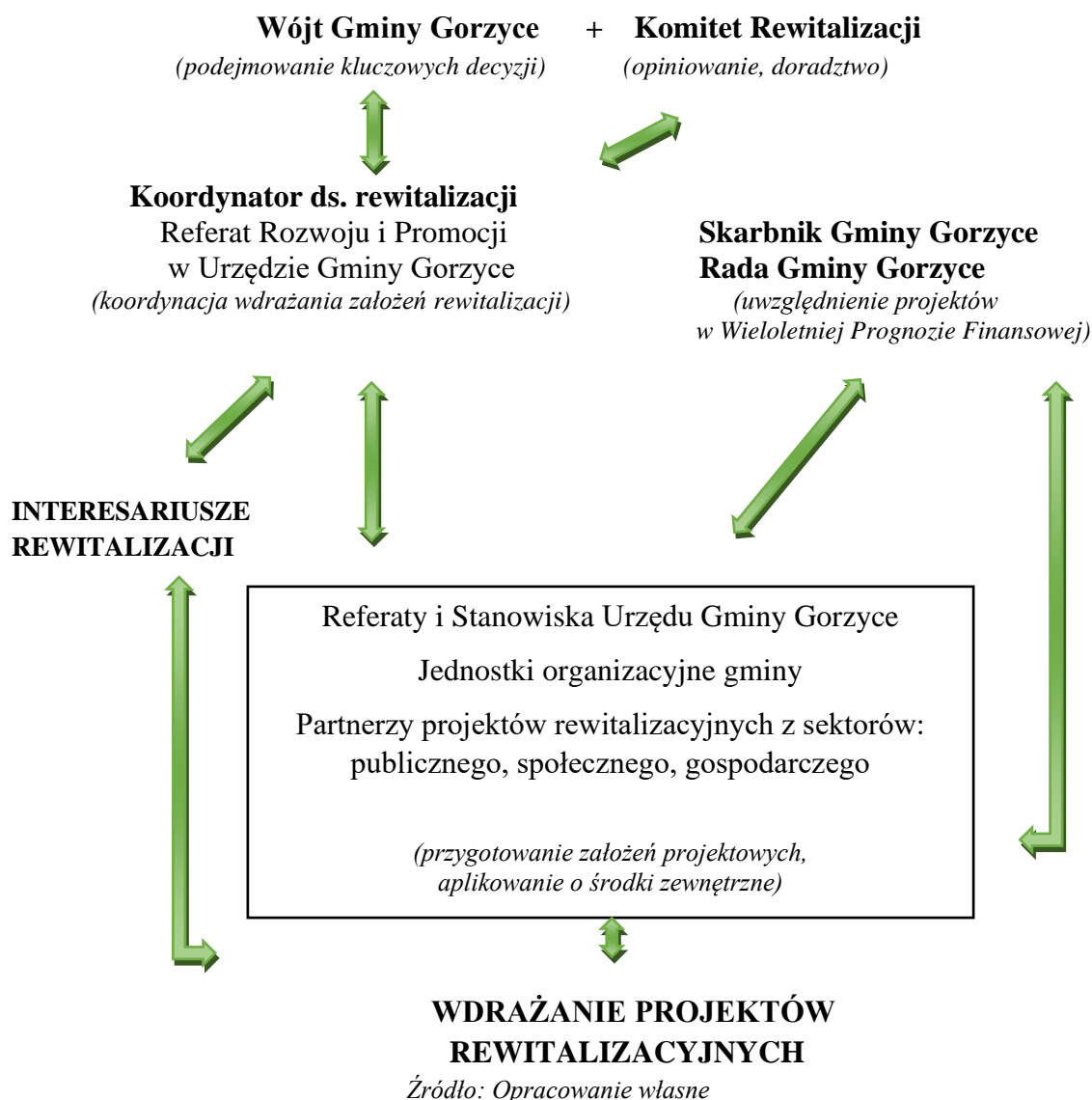
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Gorzyce

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem na lata 2023–2030, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Z uwagi na okres obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać

fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)							
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	<i>Techniczny Ogród – Rewitalizacja centrum Gorzyc – uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w centrum Osiedla Gorzyce</i>								
2.	<i>Budowa Domu Kultury z salą widowiskową w Gorzycach</i>								
3.	<i>Rozbudowa wraz z przebudową budynku administracyjnego Urzędu Gminy Gorzyce</i>								
4.	<i>Czyste środowisko i wysoka jakość i dostępność infrastruktury komunalnej</i>								
5.	<i>Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem OZE</i>								
6.	<i>Pobudzenie mieszkańców do aktywności społecznej i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych</i>								
7.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>								
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>								
2.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>								
3.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej</i>								
4.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>								
5.	<i>Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej</i>								
6.	<i>Modernizacja osiedlowej sieci komputerowej</i>								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Promocja dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Referat Rozwoju i Promocji. Jednostka ta ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja informacji z zakresu rewitalizacji i projektów realizowanych w ramach GPR na stronie internetowej gminy (gminagorzyce.pl) oraz na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjne w prasie lokalnej np. „Super Nowości”, „Tygodnik Nadwiślański” obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji;
- inne środki promocji – plakaty, zawiadomienia, zaproszenia, ogłoszenia parafialne.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i stowarzyszenia budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;

- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Referat Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Gorzyce we współpracy z innymi referatami/ zespołami Urzędu, a także w drodze porozumienia m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnobrzegu oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Gorzycach i Gminnym Ośrodkiem Kultury w Gorzycach. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty/zespoły, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Referat Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Gorzyce będzie miał za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Gorzyce;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Gorzyce analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 19). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2021 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty/zespoły Urzędu Gminy Gorzyce, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Referatu Rozwoju i Promocji. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala

na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania Instytucji Zarządzającej danym programem operacyjnym sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2021 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2021 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2030 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA						
Cel rewitalizacji 1. Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców	<i>Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem</i>	%	Urząd Gminy Gorzyce	16,4	18,4	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem</i>	%	Urząd Gminy Gorzyce	25,5	22,0	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób</i>	-	Urząd Gminy Gorzyce	-0,1	1,2	Wartość dodatnia, powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 osób</i>	osoby	OPS w Gorzycach	9,2	8,6	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 1000 osób</i>	osoby	OPS w Gorzycach	5,9	5,8	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób</i>	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	1,2	2,3	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
Cel rewitalizacji 2. Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych	<i>Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców</i>	ha	Urząd Gminy Gorzyce	3,7	3,1	Zwiększenie wskaźnika i utrzymanie wartości powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców</i>	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	0	33,0	Wartość min. połowa wartości średniej dla gminy w 2030 r.

	<i>Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych</i>	szt.	Urząd Gminy Gorzyce	41	79	Wartość min. połowa wartości średniej dla gminy w 2030 r.
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU					
	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Urząd Gminy Gorzyce i partnerzy procesu rewitalizacji	0	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów	
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha		0		
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.		0		
	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	szt.		0		
	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem	szt.	Urząd Gminy Gorzyce i partnerzy procesu rewitalizacji	0		
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Realizatorzy projektów	0		
	Liczba opracowanych i wdrożonych „Programów wsparcia pasji i talentów dla uczniów szkół podstawowych”	Szt.		0		
	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		0		
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby		0		
	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.		0		

WSKAŹNIKI REZULTATU					
Liczba osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem	odwiedzający/rok	Instytucje kultury, realizatorzy projektów	0	Wartość zostanie określona na podstawie dokumentacji przed realizacją projektu	
Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Gorzyce	0		
Wytworzona energia odnawialna ogółem	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Gorzyce	0		
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach	osoby/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Gorzyce	0		
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby		0		
Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem	osoby		0		
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby		0		

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Gorzyce (przy pomocy pracowników Referatu Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Gorzyce oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Gorzyce będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Gorzyce w ramach inicjatywy co najmniej 70 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Wójt Gminy Gorzyce wystąpi do Rady Gminy Gorzyce z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację, poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Gorzyce.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji, z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Referat Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Gorzyce, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku

którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;

- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line) czy inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszkę projektową). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<p>1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 02–31.12.2022 r. dotyczącego sytuacji w gminie w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej.</p> <p>2. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Odbyły się w dniach 08.03–07.04.2023 r. (powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 01.03.2023 roku) w następujących formach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@gminagorzyce.pl, - drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Gorzyce, ul. Sandomierska 75, 39-432 Gorzyce, - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce w godzinach pracy Urzędu; 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 29.03.2023 roku w Remizie OSP w Gorzycach; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce, w sekretariacie w godzinach pracy Urzędu. <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 13.04.2023 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p> <p>3. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Odbyły się w dniach 08.03–07.04.2023 r. (powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 01.03.2023 roku) w następujących formach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@gminagorzyce.pl, - drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Gorzyce, ul. Sandomierska 75, 39-432 Gorzyce, - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce w godzinach pracy Urzędu; 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 29.03.2023 roku w Remizie OSP w Gorzycach;

	<p>3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce, w sekretariacie w godzinach pracy Urzędu.</p> <p>W trakcie konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i/lub wnioski.</p> <p>Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 13.04.2023 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podjęcie na sesji przez Radę Gminy Gorzyce Uchwały nr LXIV/427/23 z dnia 29 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>. 2. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 06–20.07.2023 r. dotyczącego sytuacji na obszarze rewitalizacji i potrzeb jego mieszkańców. 3. Przeprowadzenie otwartego naboru kandydatów na członków składu Komisji Rewitalizacji, zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, w dniach 12.06–03.07.2023 r. (włącznie). Zgłoszenia kandydatów można było dokonać w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną w formie skanu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce. 4. Przeprowadzenie naboru fiszek projektowych w dniach 06–20.07.2023 r., umożliwiających zgłoszenie propozycji projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail Urzędu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce. 5. I posiedzenie Komitetu Rewitalizacji w dniu 25.07.2023 r. o godz. 12.00 w budynku Remizy OSP Gorzyce w związku z opracowywanym Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Gorzyce w celu wybrania Przewodniczącego i Zastępcy Komitetu i przekazania najważniejszych informacji na temat rewitalizacji, omówienia pogłębionej diagnozy obszaru i wypracowania wstępnych założeń do dokumentu. 6. Konsultacje społeczne dokumentu w dniach 17.10–21.11.2023 r. oraz zbieranie uwag w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail Urzędu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Gorzyce. 7. Otwarte spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu ..... 8. Spotkanie z członkami Komitetu Rewitalizacji w dniu .....

	<p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz na tablicy informacyjnej Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p>
<p>WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)</p>	
<p>Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021–2027</i> (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079). 2. Konkursy ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacerzy badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.

MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term i ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 70 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja i zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy, a także poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było przyjęcie *Uchwały nr LXI/411/23 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 08.03–07.04.2023 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Gorzyce, bezpośrednio do sekretariatu w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 29.03.2023 roku) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Gorzyce oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Gorzyce, a także na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Powiadomienie o planowanych

konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 01.03.2023 roku. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Gorzyce otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał od 12.06.2023 roku do 10.07.2023 roku włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Gorzyce. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem nr 63/23 Wójta Gminy Gorzyce z dnia 11 lipca 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030* (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Gorzyce w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały nr LXI/411/23 Rady Gminy Gorzyce z dnia 26 kwietnia 2023 r. Według zapisów niniejszego regulaminu, Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Gorzyce. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Gorzyce oraz zarządzeń Wójta Gminy Gorzyce związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47. ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

[Gmina Wystąpi z wnioskiem]

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Nie przewiduje się jednak jej ustanowienia, a możliwość ta pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce nie są wymagane zmiany w uchwale, o której mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2023 r. poz. 725):

1. *Uchwała Nr XLVII/319/22 Rady Gminy Gorzyce z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Gorzyce na lata 2022–2026.*

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzyce* przyjętym Uchwałą Nr XXVIII/168/20 Rady Gminy Gorzyce z dnia 17 listopada 2020 r.

W części wyznaczonego obszaru rewitalizacji obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte:

- *Uchwałą nr XXVII/145/12 Rady Gminy Gorzyce z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu Niwka-Żabieniec i Centrum w Gorzycach,*

- *Uchwałą nr XV/84/03 Rady Gminy w Gorzycach z dnia 29 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Gorzyce.*
- *Uchwałą nr XXIII/163/2000 Rady Gminy Gorzyce dnia 25 października 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce stanowiącego zmianę w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce,*
- *Uchwałą Nr XI/56/2003 Rady Gminy Gorzyce z dnia 28 sierpnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego nr 8/1/2003 gminie Gorzyce (Gorzyce-Osiedle).*

Planuje się sporządzenie nowego dokumentu Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego obejmującego swoim zasięgiem również obszar rewitalizacji. Nastąpi to jednak po uchwaleniu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2013–2030*, tak aby ustanowione zapisy w nowym Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego były zgodne z założeniami GPR.

W związku z realizacją założeń Gminnego Programu Rewitalizacji są wymagane zmiany w ww. dokumentach. Nie przewiduje się konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.).

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Gorzyce	20
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce.....	21
Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O ₃ ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku	50
Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM ₁₀ określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku.....	51
Mapa 5 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM _{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Gorzyce w 2021 roku.....	51
Mapa 6 Mapa obszarów chronionych w Gminie Gorzyce	52
Mapa 7 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Gorzyce	53

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce	17
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	22
Schemat 3 Założenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>	64
Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.....	65
Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Gorzyce.....	115

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Gorzyce w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	14
--	----

Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w 2021 r.	29
Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Gorzyce	54
Tabela 4 Projekt podstawowy nr 1	68
Tabela 5 Projekt podstawowy nr 2	71
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 3	74
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 4	75
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 5	76
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 6	78
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 7	79
Tabela 11 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych	83
Tabela 12 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	85
Tabela 13 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi	91
Tabela 14 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Gorzyce	94
Tabela 15 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	97
Tabela 16 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030	109
Tabela 17 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Gorzyce w latach 2023–2030	112
Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu	116
Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzyce na lata 2023–2030</i>	122
Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	128

Spis wykresów

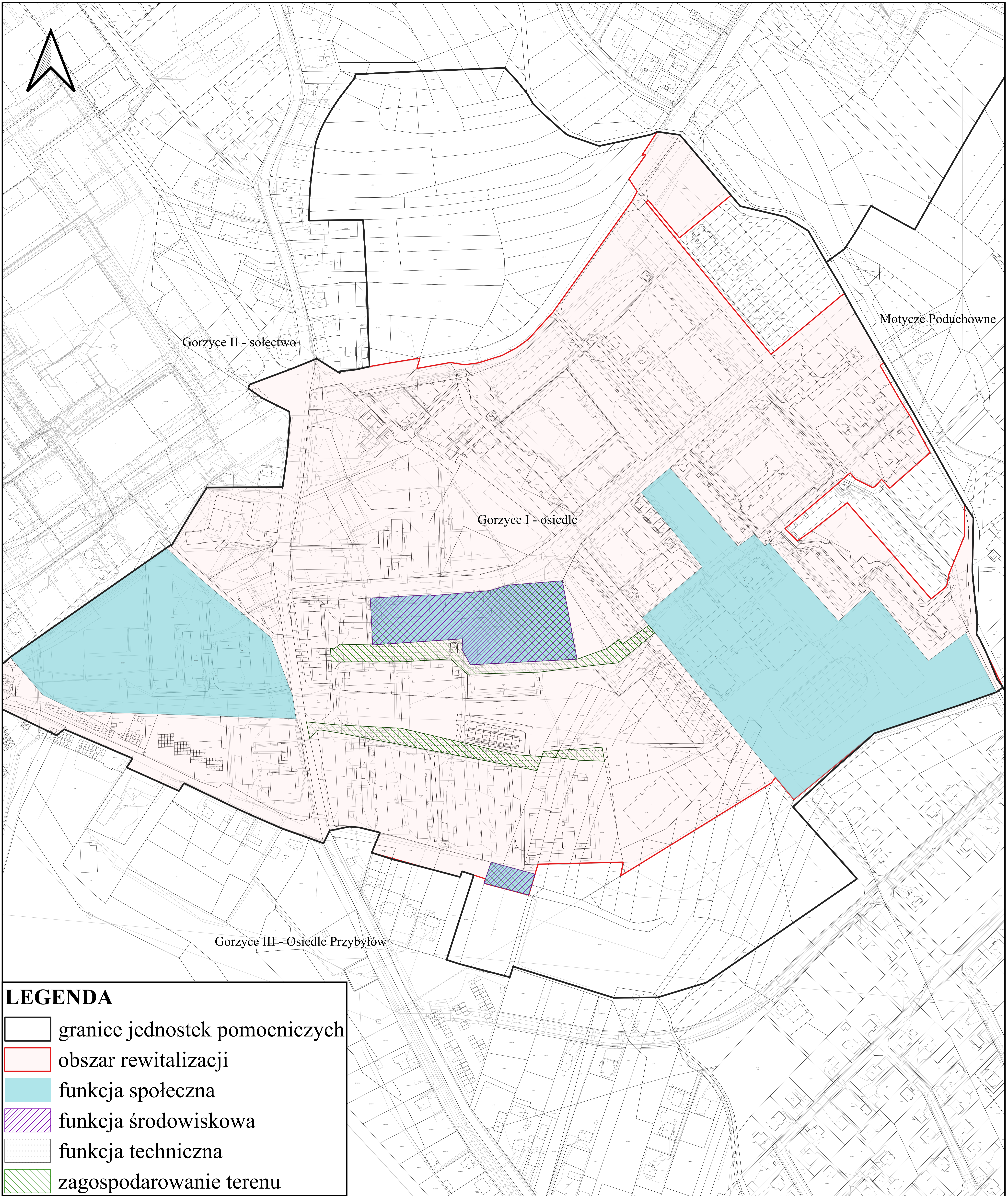
Wykres 1 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2017–2021	24
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.....	25
Wykres 3 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.	25
Wykres 4 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.....	26
Wykres 5 Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.	27
Wykres 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji w latach 2017–2021	28
Wykres 7 Udział długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.	28
Wykres 8 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2017–2021	31
Wykres 9 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.....	31
Wykres 10 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim, województwie podkarpackim i kraju w 2021 r.	33
Wykres 11 Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Gorzyce w 2021 r.	35
Wykres 12 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji, w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim w 2021 r.	37

Wykres 13 Liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji, w Gminie Gorzyce, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim w 2021 r.	37
Wykres 14 Budynki mieszkalne nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Gorzyce, powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2021 r.	38
Wykres 15 Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2017–2021	39

Spis fotografii

Zdjęcie 1 Budynek Gminnego Ośrodka Kultury.....	36
Zdjęcie 2 Niezagospodarowany teren, który może zostać wykorzystany na budowę Domu Kultury	41
Zdjęcie 3 Budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce	42
Zdjęcie 4 Budynek administracyjny Urzędu Gminy Gorzyce	43
Zdjęcie 5 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 1 ..	44
Zdjęcie 6 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 2 ..	44
Zdjęcie 7 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 3 ..	45
Zdjęcie 8 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 4 ...	45
Zdjęcie 9 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 5 ...	46
Zdjęcie 10 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 6.	46
Zdjęcie 11 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 7.	47
Zdjęcie 12 Istniejąca koncepcja zagospodarowania przestrzeni Ogrodu Technicznego cz. 8.	48
Zdjęcie 13 Niezagospodarowany teren w bezpośrednim sąsiedztwie Ogrodu Technicznego.	48

**Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-
-przestrzennych obszaru rewitalizacji**

GMINA GORZYCE - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

OBSZAR REWITALIZACJI - GMINA GORZYCE

skala 1:1200

